श्रीगणेशायनमः ॥ यागिनांस्थितवतीव्यतिलंघ्यवर्त्मयाचमनसःसमतीता ॥ चंद्रचूडरूभगार्धशरीरासाक्षसेतुसरणेशरणंमे ॥१॥ अस्ता
रितास्तीर्णमवर्षितोऽत्र अरवातगंभीरमतुच्छसूक्ष्मं ॥ अज्ञातधामप्रकटंविकुंठंमधुद्विषंतंनमतांबुजाक्षं ॥२॥ स्तनांशुकेयस्यनखांबुजा
लेसुराश्रिवक्षःक्षतजप्रदिग्धे ॥ संध्याकुलाकिंगलितेवतूर्णंपलाशितेवासुरराजलक्ष्मीः ॥३॥ द्रुमंविलीढावनिकंप्ररूढगुणोघमूलास
भूशस्थिरत्वं ॥ क्षणादिवोन्मुलयतातदेंद्रप्ररोहवद्येनयशोविलूनं ॥४॥ पीनत्वदुर्ग्राहमरिष्टकंठंतिर्य्यग्गतंयस्यसुनासिहंतुः ॥ दोर्य्यत्रने
सुर्यगृहीतसारंअतीतबान्दुःखभरेणजीवः ॥५॥ कुलकं ॥ स्फुटस्त्वनंयस्यगलांशुभानुनेत्राग्निहेतिस्फुरिताट्टहासं ॥ ऊर्ध्वज्वलद्वै
ध्वांतमिवस्मकाष्ठाचक्रंस्फुरत्यानमतेनमीशं ॥ ६॥ नासार्थमन्यार्थसमागमो क्रूरोमाचिवक्षोजभरालसंच ॥ प्रेमस्त्वभावाद्विमु
रवंसलज्जमुद्वेपतेवांछतिचाभिसर्तुं ॥७॥ यथास्यखंडाहरितांतटेभ्यः स्फुटप्रतिध्वानमिवस्खलंतः ॥ वैलक्षतिभंगाइवचंद्रिकायाः

शुभ्रांशुभ्रासुनभःक्षयासु ॥८॥ यत्तांडवस्फालभयोच्छलाब्धिमत्स्योच्छलन्नीरनिपातवेगाः ॥ अलंजलाघातविधूर्णितोर्वसुरवाः
पयःप्राणिगृहाभवंति ॥९॥ रागेणवत्थाभिनवेनकाव्यासंस्थापितेषत्स्खलितावधद्य ॥ प्रसुग्धविज्ञासखिवेववाणीसुदुष्करंनिर्वह
तिस्मनूनं ॥१०॥ विज्ञानवृत्तियशसःप्रलब्धिर्गुणार्जनंसज्जनसच्चरित्रं ॥ श्रुतंविधत्तेकिमुतन्नयेनहरंतिकाव्यालपितानिचेतः॥
॥११॥ वृत्तिर्धनस्यात्मविधित्सयेवकौलीन्यकांतेवहियौवनश्रीः ॥ रीत्यादिकांत्यासुलभानदुःखसंभाव्यतेर्थस्यगतिर्नवीना ॥१२॥
गीर्वाणबंदीगणमोक्षमेनं गीताधिदुःखक्षयवर्णनांकं ॥ त्रैलोक्यशत्योत्थरणंपृथुध्वंवधंदशास्यस्यसुरागचिह्नं ॥१३॥ अथप्रपन्नेषु
धिरामकामबाणेनमानाभ्यधिकेतरानी ॥ प्रविध्यवावाहिहृदिश्रियालंपतंगसूनावभिसारितेसः ॥१४॥ अमर्षनागेंद्रदृढांदुकू
लविधेयतारंभरविप्रदोषः ॥ जयारव्यपंचाननपंजरोगद्यनागमल्लस्यकथंकथंचित् ॥१५॥ कदंबवातागमितःश्वदृष्टेनभोनवांभो

DR BHAU DAJI LAD MUMBAI MUSEUM

दघनांधकारं ॥ स्तोठानिलानिस्तनितानितस्यतथापिनासीद्धृतजीवितारः ॥१६॥ अथागतारावजीवितस्यहस्तावलंबः प्रथमः
२ प्रगल्भः ॥ शीताशुघातःकृपिनाथकीर्तेःपंथाःशरद्भावुपतेःक्षयाहः ॥१७॥ विधोरिवोत्पत्तिबिसप्रसूनंसमीक्षणाहैमधुसूदनस्य
॥ सहस्त्रपर्णोभसिताभ्रशोभंबभोनभःकेशरितार्कशोभिः ॥१८॥ दिनेशरश्मिस्फुरितंघनश्रीसदृत्नकांचीगुणमिंद्रनीलं ॥ बलाद्ह
कृ कानं गजारेकपात्रंमंदारकिंज ् इवच्युतंतत् ॥१९॥ प्रावृट्समाकृष्टनतावमुक्ताः शाखानभोभूमिरुहस्यकीर्णाः ॥ विधूतमेघ
भ्रमवाप्तिवांछंप्रपेदिरेस्थानमिवस्वकीयं ॥२०॥ स्फटिस्निग्धरम्याणिविकीर्णशीर्णोसारप्रदृश्यांबुकणानिकिंचित् ॥ लब्ध्वावगाहं रोम
प्रमहानिशोष्णांकांतिंवहंतीवहिवासराणि ॥२१॥ अभूदसुसोपिविबुधआदिप्रबुधपआपरिसेवितांघ्रिः ॥ सन्मान्यनिद्रांसवि ॥२॥
योगवार्धिदत्तोर्ज्जितकंठइवांबुजाक्षः ॥२२॥ स्फुरन्मयूखागगनांबुराशेरुन्मज्जतामीरोधसितारमुक्ताः ॥ स्फुटंसमु दित द्वा

मेघश्रुतिपुटैर्विमुक्ताबतनेजुरुच्चैः ॥२३॥ नीपस्यगंधः स्खलतिप्रगल्भःसप्तछदानांहृदिकूजितानि ॥ तिष्ठेत्यनव्यानिनवर्हभाजांति
ष्ठेतिकादंबगणस्यतानि ॥२४॥ पयोधरेपीननमेविलग्नंदिशांप्रयास्यज्जलदर्तुकीर्णं ॥ सौभाग्यचिन्हंप्रथमंनखांकंश्रुत्यत्यलंस्त्रीक्रध
नुर्विचित्रं ॥२५॥ पर्यायधौतेवतदूरदृश्येसुनिर्मलेतन्नभसींदुबिंबं ॥ स्थितंसमासन्नमिवामुकूपरप्रभागंस्फुटलेखशोभं ॥२६॥ भ्रमं भि
तिपाथोजपरागसंगाच्चिराद्रुपेत्यानुभवेरितानि ॥ पद्माकरश्रीकलनोत्सुकानियूथानिपुष्पंधयदंपतीनां ॥२७॥ हिमांशुश्रुभ्रार सं
३ विभाचिताहर्मणिप्रणीतांतरमुग्धशोभाः ॥ रेस्युदारेवारदस्त्रियाभावहंतिमुक्तावलिकांतिमुच्चैः ॥२८॥ गुंजन्मिलंदावलिदत्तसंज्ञा
घनप्रमुक्तार्ककरावलीठा ॥ जलस्थनालीनलिनीहनिद्रांविमुंचतिस्पर्शखेदमेन ॥२९॥ अनंगचापध्वनिरंबुजालीस्खलद्मा नू
नूपुरसिंजितानि ॥ मधुव्रतीस्फूर्तिसरोजिनीषदप्रत्युत्तरंमानसहंसनादः ॥३०॥ विसूनविक्षिप्तमृणालखंडासरोजिनीप्रश्रय

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June 2017

कंकणोद ॥ निर्यद्भृंगीकलगुंजितपद्मसुरवंवजानातिस्म सीधुद्रोणं ॥३३॥मधूत्करादभ्रसरत्प्रसूनरेणुःस्फुर्यासससरोजगंधः॥ भ्रा
म्यन्मिलिंदावलिजीविकोयंप्रवातिवायुर्मदशीकराक्तः॥३४॥स्फुरद्मलापाथसिगोपितांगीस्फमेणसीदस्मरिमुग्धभावा ॥न्यवर्तय
न्नार्ककरावमृष्टंसरोजिनीवक्त्रमिवांबुजातं ॥३५॥सप्तच्छदापन्नपरागगंधमंमुहूर्त्तनागश्रुतिचामरा ॥ द्विरेफयूथंपरिमार्ष्टिदान भं
पंकस्फुघूर्णस्खलितंवनांतात् ॥३६॥इतिप्रफुल्लत्कुमुदाकरोघेभद्रीमुखांभोजविरूढचंद्रे ॥लक्ष्मीस्वयंग्राहनवप्रदोषघना
त्ययेविस्फुरितोडुपुंजे ॥३५॥आज्ञानुवंधीयतिपावमानोनदृश्यमानेस्फुचिरंप्रयाते ॥अथ्यस्यतन्वीतनुरेतिकार्यैप्रदोषंदुं राम
वक्त्रमिवासभूयः॥३६॥युग्मकं ॥ततःसुनिर्व्यूढसमर्थितार्थानिष्पाद्यमानच्छविमांजनेयं ॥मनोरथंचिंतितमेवरामःस्फ्रखोय ॥३॥
नीतंपुरस्तोदददर्श ॥३७॥आदोमुखेनेवस्फपूर्णहर्षनेत्रेणवार्तामिथिलेंद्रपुत्र्याः॥शिष्टाजगज्जीवननंदनेनवाभिस्तदंतेवतस

प्रपंच ॥३८॥दृष्टेतिनश्रांतिमाकलय्यक्षीणेतिवा ॥ श्वसितंकवोर्ष्णं ॥लांशोचतीत्यारुदितंतुजीवत्यथोपगूढःकपिरीश्वरेण ॥३९॥
वे चिंताप्रभाशून्यमिवातिशोकक्लांतंवपुर्मलिनंहिरण्यं ॥रक्षोवासहंवास्यकरेनिषण्णंतेनार्पितंतज्जनकात्मजायाः॥४०॥तदंजलौ
प्रस्रुतवाष्पसीदन्मरीचिरत्नंरघुनंदनस्य ॥दृष्टंनुपीतंनुविदेहपुत्रीवृत्तंनुपृष्टंवतलोचनाभ्यां ॥४१॥जलांजलिंवायुसिसेधिशी
र्णमयूखधाराशतमुज्वलाभं ॥चिरंरुदित्वामणिमास्यबिंबेविनिक्षिपन्नूर्ध्वाचनिरामभद्रः॥४२॥दधावभिज्ञानमिदंप्रियायायदंग
१९ केहंतनराघवेंद्रः॥व्यूढःप्रियास्पर्शसुखादिवासंतेनाधिरोमांचभरप्रपंचः॥४३॥दृष्ट्वास्यचिंतापरिजृंभमाणंमर्षंसमूर्ज्जज्वलना
र्कबिंबं ॥अथ्यस्यबाष्पैःकलुषंतदास्यमासीत्कदुष्णैस्यतमंजनस्य ॥४४॥कृत्यंतकृतांतभृकुटीकृतभ्रूलतासमेस्फस्थंतमेवराम
य॥धनुर्व्यधोकार्यधुरेवदृष्टिर्दृष्टेनिषण्णारघुपुंगवस्य ॥४५॥क्षणेनमूलंगतयातथोर्ध्वंनिर्वर्त्यमंदंपरिरूरुयाच ॥अथान

मत्वापिदशैवचापंसज्जीकृतंराघवनंदनेन ॥४६॥कपीश्वरस्यापिरघुप्रवीरकृतोपकारेणमनःसतृ ॥समुद्वहत्सागणितारिद छ्य
४ र्पनिर्व्यूढभारंवहितत्क्षणेन ॥४७॥विचिंत्यलब्ध्वार्थमिवभ्रमद्भूविक्षेपलक्ष्यप्रतिघंप्रयाणं ॥रक्षोगणप्राणहरंविषंवरामस्य
चित्तेनिहतंततहासीत् ॥४८॥सौमित्रवक्त्रेसुषमेवपूर्णामालेखवन्याहृदिसूर्यसूनोः॥कीर्तिर्ववायोस्तनयेप्रकीर्णाभाङ्गेवसे
न्येरघुवीरदृष्टिः॥४९॥अथाचलत्क्षोभितभूमिचक्रंबलंवलत्सैन्याहूतवन्यशोभं ॥संक्षोभितांभोधिमुरुवयथाद्रिःप्राङ्मंथनं
राघववंशकेतुः॥५०॥चचालतस्मिंश्चलितेकपीनांबलंचलत्केसरराजिशोभं ॥गृहीतदिङ्नागमिवप्रहृष्टंमयूरवज्जालवदि राम्
वाकरस्य ॥५१॥वेरारणिप्रज्वलितस्ततोसौरोषानिलोधूतमहोग्रराचः॥लंकावनश्रेणिदवाग्निरुधाविवर्धतेवर्त्मनिवान ४
रौघः॥५२॥रेजेचलत्केसरसंघरोचिःसमुज्ज्वलैस्तैःकपिभिःप्रकीर्णः ॥दिग्भ्यःप्रणीतैःप्रलयप्रदीप्तैरौर्वैःसरस्वानिवराघ

वेंद्रः॥५३॥स्फुरद्दिनेशप्रकटैकशोभाःसुनिर्मलादर्शितसत्पथोपि ॥दिवास्मघूर्णंतइवप्रियायाःशोकांधकारेहृदिराघवस्य ॥५४॥
अंभोनिधेःकामुकवत्स्थितस्यभारस्समंकोटियुगाभिषक्कं ॥नदीप्रवाहोघशतान्यसृजंतंज्यावंधबद्धिध्यमयंददर्श ॥५५॥ तात्वी धु
दक्षितिलुंगभागःपूर्णावटःकोमलितायशृंगः॥हेलाप्रपातोपिवलीमुखानांतेनापिविंध्येननसोरुरोषः ॥५६॥तेशीकराकल्पितधा
तुमानुनिषन्नैरज्यज्वलद्दंसमीयुः ॥सल्यैरस्मैरद्वीमुखाग्रप्रारुढभूवह्नुरुमद्यगंधं ॥५७॥स्फुटप्रभेषुस्फटिकोपलेषुसंक्रांतकें
त्वाप्रसिताभ्रबिंबान् ॥महीधराणांदिनीप्रवाहान्क्रामंतिवर्त्मन्यनुशीलयंतः॥५८॥आक्रांतवर्णैस्तटलुंगभागैर्भृंगागभीनाभिगतां
स्त्रो वुद्वत्यूत्याः॥आपातमात्रेणमहानदीनांतःपथाराजपथाद्वासन्॥५९॥क्रमात्सदाद्रुदिननीलशोभमभोदनिर्दावनांतरस्थं॥शीतं
सुनिर्झंधुतभग्नभूमीभूमीरुहास्सैमलयंसमीयुः॥६०॥विरंवदंतान्मुक्तलतांविमर्दरम्यान्महापन्नगवेष्टमार्गान् ॥पारीरभूमिरुह

संप्रलम्बानूपस्थेतिसंदानितकंचुकास्ते ॥६१॥दानेःकटूनूरोधसिभानसम्रपाटीरवल्लीपरिलीढभागान् ॥रम्येस्तृणेर्दीप्रिपथानुगिरी
णांनदीप्रवाहानूपरिवीक्ष्यंते ॥६२॥तमालनीलांविकसन्नवेलागंधांमहांभोधिमतंगजस्य ॥पुनःपुनःसंचरदूर्मिनर्मकरप्रमृष्टा
मिवदानरेखां ॥६३॥इतस्ततःफेणकृतांगरागांविकीर्णवन्यांविकचप्रसूनां ॥प्रवालदंतव्रणमुख्यशोभांभुक्तांवुधेश्चिह्नमिवोद्वहंती।
॥६४॥मुदानुरागादभिनीयमानंलतागृहाभ्यंतरवर्धमानं ॥आकर्णयंतीमिवकिंनरीणांगीतंनिमीलत्पुटिताक्षिनेत्रा ॥६५॥तेषोद
यार्द्रीषदलस्थलस्थमुक्तोत्करांपत्रलवंजलोघां ॥वेलांसमीयुर्हिपदांनगंधिरजोविरज्यांचिकसन्नवेलां ॥६६॥कुलकं॥इत्थंविदेहृत
नयाहितचित्तवृत्तिंप्रेत्यप्रतीक्ष्यमुदधेर्वरयाभिरम्यं ॥स्मेरंवलेसरुणंजलधोसलीलंचापेन्यधाद्विनयनंरघुपुंगवेन ॥६७॥ इतिसेतुसरणे
महाकाव्येसमुद्राभिगमनंनामप्रथमःसर्गः ॥ ॥६८॥ ॥श्रीरामकृष्णाभ्यांनमः॥ ॥६७॥श्रीदत्तप्रसन्न ॥६७॥ ॥६५॥

अथपद्मनिराघवोर्णवनवकार्योजितप्रोद्भवोपमं ॥सरूधारससारगौरवंज्ञातदोषंबकुदुःखलंघनं ॥१॥गगणस्यवविवितंगृहंहरितांवाथभुवोवि
निर्गमं ॥भुवनस्यवरत्नतल्पकंप्रलयस्येवपयःसशेषकं ॥२॥सपदेपिपुरैक्षयेक्षितेरपिविद्वेनहिमांतमच्युतं ॥कृतवामनविग्रहंयथाभु
वनाक्रामितनुंत्रिविक्रमं ॥३॥अभिरामममीवदर्शनेश्रवणेसस्पृहसद्गुणश्रुतं ॥जुषतामपिसत्फलप्रदंपरिणामंवृषभस्यशाश्वतं
॥४॥गिरिमुत्थितभूरुहंश्रियारहितंशीतहतांबुजाकरं ॥चषकंवविमद्यमिंदुनाविच्छुतंकृष्णविभारीमुरवं ॥५॥विमलांबुगतंमणे
श्चयंवहमानंकरवद्दृश्यतांगतं ॥अवलंब्यकरेणयत्करंदरकृष्टंवनिदाघदस्मिना ॥६॥भ्रमितोद्भटवीचिमुल्लसत्फेनघातास्तृ
तद्दिग्मुखाभसं ॥समदेनकुरंगलक्ष्मणाक्षुभितंदिक्करिणेवभूरिशः ॥७॥विकसास्तृतभंगसंचयान्मिलतोविद्रुमसंजरीःस्फुटं ॥
वहमानमिवात्तसंहतीर्घनितांमंदरगूढघातजाः ॥८॥घनकीर्णभृतांविलावनीविवराभ्रंसवितांमुरद्विषः पुनः ॥प्रगतंजलमात्म

निर्गतंप्रविवेतंयशसामिवाश्रयं ॥९॥स्फुटचंद्रिकयाविधुंयथावरकीर्त्यासुजनंरविंविषा ॥ सरितांशिखरंश्रियाक्वचिद्परिमुक्तंविर
यातयामिनी ॥१०॥समयांतरजीविहारकंपवनेनोच्छ्वसितंगतागतैः ॥ विकटेनतुलग्नशत्यवह्हमानंवडवामुखानलं ॥११॥मथनश्र
मवांतमुत्थितामृतरोषानलराशिमुल्बणं ॥अहिराजमुखश्वसंतविषंवहमानंवडवास्यपुंजितं ॥१२॥स्थिरतामिवनीरसंचयंतिमिसं
घंवसपक्षपर्वतं ॥सरितांरयवत्तरंगकान्गुणराशीन्मणिसंचयानिव ॥१३॥युग्मकं ॥फणिविष्टपनिम्नकेमहीविकटाकीर्ण
तमेनिराश्रये ॥गगनेवजगत्त्रयेहरिंस्वतताविवगतागतक्रियं ॥१४॥अभिलीनपराङ्मुखैर्हियाप्रसृतापासरणैःसरिद्गणैः॥अ
नुनीतपथंप्रवेपितैरनुतापेनगतागतक्रियैः ॥१५॥अस्फवलद्गुरुभिर्निजेच्छयारत्नपर्यासस्तुनवाभिरद्यच ॥स्फुरयाधनसंपदा
श्रियामदयंतंमथनोत्थयाजगत् ॥१६॥चटुलंचनिजस्थितिस्थिरंतृतरत्नंचसमारकंकरैः ॥मथितंत्यरुजं दृढंकमपीयूष

रसस्त्रवंशुभं ॥१७॥बहुरत्नमयंनभस्तरुद्गतचंद्राक्षिपान्जलेगिरीन् ॥स्फुरनायकविवेनकिंवहमाननिहितान्निधीनि
व ॥१८॥मिलितेपरिरंभितंगतेगतचापल्यनिसर्गविक्रियं ॥मदनंनवयौवनेयथाहयिताश्लेषस्फुरेविधूद्गमे ॥१९॥दरमुद्गत
शुक्तिसंसरदुद्गतशंखशामलमौक्तिकोत्करं ॥अनिलेनसकंदूरमुच्छलज्जलपूर्णार्द्रपथागतांबुदं ॥२०॥स्फुरनायकरत्नदीधितेर्ह
रितायज्जरठप्रवालकं ॥स्फुरसिंदुरगंधधावितोद्कनागास्यपटायितांबुदं ॥२१॥रमणीयलतागृहप्रभास्मयमानावनिपालभं
दिरं ॥चटुलंघनवारिदंमहीक्रमवेलापरिरंभचंचलं ॥२२॥विधुरस्मिविमूर्छदं कंविचरद्भूधरपक्षतिभ्रमं ॥चलदं बुदवी
ज्यमानकंवडवादीप्तमलोहितंसदा ॥२३॥स्फविषानलतप्तमौक्तिकप्रकराघूर्णितभोगसंचयं ॥पृथुरोमगतिस्थली
स्खलज्जलनीलीमलिनन्मणिव्रजं ॥२४॥अगुरुप्रंकुलंश्रियाहरेर्दयितायावरसारसंकुलं ॥महिलायितवेलमापगावदनां

भःप्रसृतासृताहिभिः॥२५॥तटिनीगणचुंबनोद्युसद्रसमत्तांबुदडुःसहारवं ॥मृदुवायुचलन्मदस्खलन्मधुसंचारमिवातिसुंदरं॥२६ ॥२७
स्फुटनीलमणिप्रभावलीरसरज्यत्तलूबमानफेनकं ॥हरिनाभिगशेषफूत्कृतैर्विकटावर्तपरिप्लुतोदकं॥२७॥सतरंगकविद्रुमप्र ॥२८॥
भापरिघूर्णध्रुवरागशोभनं ॥रविराजितमद्रिकर्षणादतिदूरंवमहीतलंगतं ॥२८॥पवनोद्धतदारुणारवंचिरशेषाऽहरिच्छि ॥३१॥
लोतकं॥क्षयदग्धधरातलासितंपरिसुप्ताच्युतविश्रमप्रदं ॥२९॥असुरोत्थतिकीर्णपाथसांविवरोत्थाहिगृहोष्मसंचयं॥म ॥३२॥
थनभ्रमिभिन्नमंदरोपलखंडाचितमध्यरोधसं ॥३०॥सरदभ्रसजीवहर्षदामृतजन्मोद्भटभोगिकार्यलं ॥प्रलयोच्छ्रय[illegible]बु ॥३३॥
मोदिनीघनपंकीकृतनीरसंचयं ॥३१॥अमृताकरकीर्तितंनभोनिभमाशासुतमोभिरुद्भटं ॥वसुधावनकारणंमहापणसा॥३४॥७
[illegible]रंनिजकीर्तिमंदिरं ॥३२॥पवनेरितनीरसंहतिप्रतिघातध्वनवत्तटद्रुमं ॥शशिशैलमयूखनि[illegible]रिवृत्थांबुविशीर्णरोधसं ॥३२॥

सुभितेनघनेनवारिणाकलहंसेनवशीकृतरश्मिना ॥परिमुक्ततरंगथांगवज्जलनीलीगतमोमीलकं ॥३४॥परिधूतसरित्प्र ॥३५॥
वाहवत्सलिलोन्नेयचलत्प्रवाहयंत्रं ॥वडवामुखमूलनिःसरन्मसिकृष्णीकृतनागविष्टपं ॥३५॥कुलकं ॥अथयानरवत्तनौ ॥३६॥
छलहस्तधौताहृतिमूलवेदितः ॥तुलितोहिहृदंशेववारिधिःप्रभुनेतिप्रतिपद्यतेजनैः ॥३६॥अवलोक्यसदातनंनिजंजायनं ॥३७॥
भुक्तचरंमहोदधिं ॥गृहिणीकमलांसनातनीमपिसस्मारलजानकीमनाः ॥३७॥दरनीरगताक्षिसस्मितंकपिनाथेनक ॥३८॥
थाःप्रकुर्वता ॥कलितंपिनथेतिनीरधौजनुजेनापिनधेर्यमुद्भितं ॥३८॥कलनप्रकटोर्ध्वभागकंभसोऽभिमतपीवरंवपुः॥अपिपश्य ॥३९॥
निवानराधिपःकिमुरुत्थोत्पतितार्थमंबुधेः॥३९॥गरुडेनवपावकप्रभंकपिराजेनविलंघनंबुधेः॥उभतःप्रसृतंवपक्षतिहृदयमा ॥४०॥
लोकिनिजस्वमृचयः॥४०॥विकलाजगधर्मनिरीक्षणाद्विसृताक्षेपणवेपथूत्तराः॥सुरगालिखिताइवस्थिताःपरिनिष्पंदनिरायते ॥४१॥

क्षणाः ॥४१॥ उदधिंपरिपश्यतांचयोनयनानांबदुलोः पिविस्मयेः ॥ क्तिमितोतिसगोरवंतदान्यपतद्वायुरुतेवनोकसां ॥४२॥ज
लधिं [illegible] तमशक्यलंघनंहनुमंतंचगतागतंहृदि ॥ अवलोक्यविमुग्धचेतसांरभसोभ्राम्यतिमूढतांगतः ॥४३॥ अचलोक्षि
शिखंहतप्रभंकपिसैन्यस्यनिसर्गचापलं ॥ लिखितस्यवदीपकस्यतद्गलितंपर्युषितप्रभावकं ॥४५॥ प्रतिपथगतनेत्रंसागरालोक
नेनप्रतिफलितविषादोन्मुग्धचित्ताः सलज्जं ॥ गलितजलधिलंघोत्साहरागाः सयत्नंकथमपिकपयस्तेस्वंसमास्थापयंति
॥४५॥ ॥ इतिसतुसरणीमहाकाव्येसमुद्राभिगमनेनामद्वितीयसर्गः ॥ ॥२॥ ॥श्रीकृष्णायनमः ॥ ॥३॥ ॥
मीलतः कपिमतंगजसंघान्भ्रामितानथविषादमदेन ॥ चाकुपूपलगतेषुनिषण्णान्बंधयूपनितेषिवतत्र ॥१॥ स्वध्वनेर
पिसमूर्ज्जदतीवकीर्तिसुध्वनिजगादकपींद्रः ॥ धैर्यसारगुरुदंतरुचस्तन्निर्मलार्थरुभगंविनयेन ॥२॥ युग्मं ॥ कामम

सागरवर्णनं

स्यधरणीधरणेतद्वाहवोधिमथनेरुरंदरस्याः ॥ अक्षयःक्षयविधोहननीयेयूयमत्रारिपुनाग्निसहायाः ॥३॥ मन्निवृत्यकथमप्युपनी
तंसम्मुखंरुभगशाश्वतगर्वं ॥ अर्थितोपगतमत्रयशस्तन्मापराङ्मुखयताः स्वजनंव ॥४॥ सिंधुलंघनगुरुः कृतिभारः कर्बुर
क्षयस्कटुवहसारः ॥ पूर्वमेवचरितस्वयमस्मांश्वेतसाथतुलितोथविलग्नः ॥५॥ युध्यकर्मणिगुरुण्यपिशूरालब्धबाछितर
साविकसंति ॥ बंधमंजुरुफलंकुरुकमेतिक्रामतिन्द्यवरसोमधुपानां ॥६॥ भाररत्नभवतामिहतावद्यत्नयेवस्फलःप्रभु
वाद्यः ॥ काश्यपिर्वहतिभास्करतेजःस्वात्मनेवविकसंतितदाराः ॥७॥ लंघितुंतनुनकेवलमेनंतीरवंजुलरसातिरुगंधि ॥
अंबुधिंकरुरसंवसमर्थाः किं [illegible] तुपातुमपिपाणिपुटेन ॥८॥ भूमिकालकलितासमसाम्यबंधमुन्मुखवसद्वोस्ययमेव ॥
रणरणवहिनमहद्भनानांप्रार्थितःपरममानिजनानां ॥९॥ पूरुषाजगतितेनभनेतःकार्यमार्यमथयेघटयंति ॥ तेहुमाश्चवि

रत्नानन्तुयेप्यज्ञातपुष्यमुकुलाः फलग्राः स्युः ॥१०॥ खिन्नपाणिमिषुधेरुषिचेतोदीर्घकालकलुषीकृतमद्य ॥ मादृदानुवत
राघववीरोबाष्पकल्मषदृशंविशिखेच ॥११॥ स्वीकरोतुभवतोयशरन्नरावणोऽयगुणराजगृहीतं ॥ अभ्युदस्यतटिनीपति
कांचीदिग्वधूनिवहमंबरगेहं ॥१२॥ साहसंयदपिनो बतकुर्युर्जीवितंतदहितोहियंते ॥ यस्यचीर्णस्कृतप्रतिकारः सत्यस्क
र्जगतिकिंगणनार्हः ॥१३॥ किंनवेत्थननुकार्यमिदंवामृद्धपीह बतयत्परिणामे ॥ मृद्यमानमथपीवरस्तोहंपुष्पवद्विषं तरोर्वि
दधाति ॥१४॥ उद्यमेविघटितंहिसमर्थादृक्दुर्गमपिवर्त्मनयंति ॥ पिष्टपांतरमितोदिनकर्तास्यंदनंवनियतेकरथांगं ॥१५॥
तालभानिवभुजान्कृतकार्यान्पुण्यतांचिरमनुद्रुतद्रुखान् ॥ रक्षसःखलुरागसहायःसत्वरंव्रजतुराजनिसर्गः ॥१६॥ वेद्मि
ताकलितकोपलोकःक्षोभितोबुधिरसोहृदयेन ॥ वीक्ष्यनोजलधिरोधसिमुग्धान्मातरिश्वतनयोहसतिस्म ॥१७॥ सर्वतो

स

विस्मरोध्यवसायः तसांचयइवोग्रनदीनां ॥ दुर्गमप्रतिहतःस्फुटशूरच्छायर्द्धमयतेस्मभटानां ॥१८॥ मानसंभृतप
हा कुलशीतिप्रस्कलनावसतालमपूर्वा ॥ स्मर्तुमप्यथनशक्यतएवंछाद्यमानकिरणानिजकीर्तिः ॥१९॥ वर्धमानकिरण
च्युतसं न्मत्सरैरनभिलक्ष्यगुणोघः ॥ कृष्यतांहिकभटत्वविशावः केनवाकुयशसापरिभूतः ॥२०॥ अर्थितांजिघटनो
व्यसनेपिचोत्सवेपिसमरागमनस्काः ॥ स्तूहितार्थविषमाननुधीराः संश्रयेपिहिभवंतिसमर्थाः ॥२१॥ पाणिगंस्कभंक
मंस कथंहिनपिबंतियशोभः ॥ येसुसंशयविधौविषमाराडङ्गीतिभुजगाइवकोपं ॥२२॥ वधनानिसहतेमृगराजः प्रा
प्यतेवशमहिनंपुनः स्युः ॥ जीविनःक्षणमपिप्रतिघातात्प्रस्कलनोद्यमपराहिसमर्थाः ॥२३॥ रिक्तकर्मविमुखाःकथ
मार्योसम्मुखाकलनसंगतबिंबं ॥ हरणेवदनेवनितानांदृश्यथस्वनुदितंनविषादं ॥२४॥ नीयतेबुधिगभीरतमोपि

श्रोतस्सः प्रतिमुखंपृथुवेगः ॥शक्यतेनहिपुनःप्रतिनेतुंकर्मनोपरिसमाप्यमनस्वी ॥२५॥ यो हंरविरथेनविलंघ्योयश्चक
त्यश्चविनाक्षयमेति ॥सागरोयमुदयात्परिभूतःसोप्यलंघ्यइतिकिंप्रलपंति ॥२६॥चिंतयंतुचिरमत्रभवंतः कोलि
कार्जितयशःप्रवहंतः ॥किंद्वयोरिहभवेद्यतिलंघ्यंदुष्करंजलधिरेषतथाहीः ॥२७॥माविजित्यवतवःस्फुरदंशुश्रीचद्र
रद्दवत्साहकरणः ॥संधोदंतुकिरणानिमुचेराघवेंद्रतनयेचिरस्थिते ॥२८॥सेव्यतेयदिपनोविनयेनसोपिबांधवगणा
भ्यधिकःस्यात् ॥किंपुनर्विहितताद्दशकर्मबंधुतोप्रभुबुधान्मायिनीचे ॥२९॥सास्थितिःकथमनायतिरुत्थाकाल
माःकतिनमोक्ष्यतिरामं ॥पश्यजापिकमलेरजनीषुश्रीर्विमुंचतिकथंनतदेव ॥३०॥अद्यचापिमनसातिरूढाश्रीर्लते
वमुकुलायतरुच ॥दोहदेवसमरेकृतदृष्टिर्दर्शयत्यथफलंनविनातत् ॥३१॥उज्वलीकृतसमग्रमहीकेसत्प्रभाव

अप्रकाशितहो

विततारिवलंलोके ॥नोविधानमलिनत्वमिवार्केतिष्ठतीहस्फुरिरंहिसमर्थे ॥३२॥सज्जनप्रकटवर्त्मपुनायद्राघवेणविहितंहिमदर्थे॥
तत्समंभवतिवायदिकुर्मःकिंपुनस्मदपिचेन्नहिकुर्मः ॥३३॥राघवेणघटितोयुधितावद्दुर्लभेदशमुखः कियदूर्ध्वं ॥मूर्ध्वमध्यवि
कटाशनिपातःकाननद्रुमइवच्छैरदृश्यः ॥३४॥प्रातरर्ककिरणंवविधूतात्मानवह्निकणवद्ध्रुवगोघं ॥नेक्षणाक्षमगणाःपरि
लुप्तांतरेणवइवेक्षितुमर्हाः ॥३५॥वैरिनेजसिगुरुण्यपिवीरावारिताःस्युरधिकप्रतिकूलाः ॥यद्वदंकुशविशीर्णशिरस्काः
कोपिनःप्रतिगजेयुगजेंद्राः ॥३६॥केवलंबलधुरंधरयवधारयेन्निजधुरं सनेपि ॥किंत्वहेरिनमणेर्दिवसस्यपालकःकचभ
वेच्छशिबिंबः ॥३७॥पारपार्श्वनवदृत्तफलोघासुक्तनीरजलदालघवोपि ॥तेभवंतिगुरवः समरायेतांडवायदसमश्चभुजाले
॥३८॥नोत्यजंतिहिभुजाश्चिरदर्पंशस्त्रकर्मसफलभागिरयोमी ॥विस्तृतंगगनवर्त्मगुरुत्वंनीयतेकिमितिसप्रतिपक्षः ॥३९॥

केवलंरूपुरुषापुरुभारंधारयंतिनिजधैर्यमवंतः॥अत्यजंतइहमालपदंयत्पिष्टपेषविकराःप्रतपंति॥४०॥भीरुमुक्तधुरमा
त्मबलंतेयानलंघितबला ग्रविभागाः॥प्राज्जयंतिभटकर्मधुरीणाःरोषनःप्रहरणैःप्रतिपक्षान्॥४१॥श्रीरुपेतिकुज्ञालान्यर्थु
यंतिवर्धतेत्रिजगतीषुसमज्ञा॥युधिकर्मणित्सवबुध्याप्रस्थितेरिपुवधायधुरीणे॥४२॥शरकर्षितकृपाणनिपातैःप्रापितःपर
पदंरिपुभावः॥नहितीयमनुयानिविस्खलपक्षपर्वतइवप्रतिबद्धः॥४३॥जानकीशायमुत्सवैरघुनाथःशोचतिस्मदशावक्रकथा
पि॥तावदेवभवतांहृदिधैर्यंयावदास्तिरयतीहविषादः॥४४॥अन्यचेत्किमिकिमन्यदिवास्तेतंभजानइहकिंतुमनेमं॥ओं
जनेयमभियश्यतआत्मात्मत्रणंनहृयिन्नःप्रतिभाति॥४५॥वैरिभूतिमतिशानयतांतद्तांस्वकुलकीर्तिमुदानां॥साधु
नीतिकृतिनांनिधनंचेज्जीवितंनचविमानजनानां॥४६॥आलोकितांकमलयेवमुहारविशास्तदपाणिकेशवपुषः शा

रणायताक्षा॥मुत्सर्पितकेरणसमापकदक्षधाम्निमानानुरागसमदेमयिजल्पतीत्थं॥४७॥अंबुरेनमलिनेवाह मांशोयामिनीर
तियुरोहिमरश्मे॥निष्पयागकलिकेकमलेवमत्तभृंगगणघूर्णनशीर्णे॥४८॥पु थपुच्छइवमन्मथखिन्नेभ्रांतिशालिनिरघू
ढहृदचिते॥शोच्यतांननलिनीवहीशीताशीतदर्शनभयेवजनेन॥४९॥युग्मकं॥कौलिकार्जित यशाःकुभलानांयेनदुष्यतिनजा
तुकृतेन॥अप्रमत्तचरितैर्भवितव्यंतत्रतेर्ननुगतोपमजीवे॥५०॥विप्रलंभतनुतापरिमुक्तारोषभूषणसुखानिहकर्हि॥
श्वासघूर्णदलकावलिसंपत्पक्ष्मलातलकपोलतलानि॥५१॥श्रोणिबिंबपरिशक्तविशीर्यत्कंकणांगदविकीर्णभुजानि॥
स्रावकेरनुगताःकलयामःप्रीणिताःप्रियकलत्रकुलानि॥५२॥युग्मकं॥भन्यमानमलमित्थमितीदंस्वीयमानवपुरायतचिंतं॥
पंकलग्नमिववारणयूथंकर्षणश्रमततंकपिसैन्यं॥५३॥सोयहाचलतिहावभृताद्रिंभ्रभरोद्धतसत्वघोरनिनादं॥शत्रुविक्रम

मथासहमानःस्मेरमाहस्मपुनःप्लवगेशः ॥५४॥ युग्मं ॥ इत्थमस्थिरबलेनिजलोकेकस्यवाभवतिचित्तसमाधिः ॥ तत्रनामदृशावक्रइ
दानींमङ्गुजःप्रतिभटोस्यतरोघः ॥५५॥ पार्श्वतःकरतलाहतिशीर्यन्निर्गतांबुनिवहोममधार्द्धिः ॥ यावदेवनपुनःप्रतिवृत्तस्ता
वदेवतरुप्लवगौघः ॥५६॥ दुर्हृदामसुखदेमलयस्यसंभृतांहिबिलवेरिषुभुजेन ॥ वाहिनीलघुहसन्विसहांशोनागयोजनशता
निनयामि ॥५७॥ संपराययमिलितेमिथआस्तांकःसहायइतिसंशयकीर्णे ॥ दृष्टिमाक्षिपतियावदयंनोतावदेवखलुकर्मस
माप्तिः ॥५८॥ प्रस्थितस्यममसागरमेनंनप्रभूनमिदंवरवेलं ॥ किंतुसानुचरपात्रसपत्नंनिर्वृतो[illegible]हमभि
हत्यवसामि ॥५९॥ सागरस्यतरणंममकार्यंतेनकिंविहितकर्मसमाप्तिः ॥ किंतुसानुचरमद्यसपत्नंनिर्वृतःकिमनिहत्यभवामि ॥
॥६०॥ यूयमत्रनहिमुत्यतशूरामलदाक्रमणमुग्धभुजंगा ॥ यत्रनमनमतीहधरित्रीतत्रयातुपयसांनिधिरेषः ॥६१॥ अद्यप्रभृत्य

तस्फवेलविलसन्नाभग्नयातुविटपांभुजकृष्टा ॥ जानकीकिशलयावलिशोषांवल्लरीमिवहतामिलुंकां ॥६२॥ कनकगिरिशिलोच्चस्तंभयु
ग्मायमानस्फुटविकटभुजाभ्यामुद्धृतस्थापितेन ॥ वितनजलधिपृष्ठेसंक्रमेणेतावद्भातितरतुतदेतद्ध्यशीलेनसैन्यं ॥६३॥ अति
वलितभुजंगोत्धूतपाथश्चरोधंचलदचलसपक्षग्रावनिर्धूतधारं ॥ कलयतममवक्रोद्गारफूत्कारदूरग्रहिलजलमर्थेतंवर्त्मभोमं
करोमि ॥६४॥ अपिचनिभुजाग्रोत्खातितोर्ज्जन्तुसेतुं ॥ क्षयितनिखिलरक्षःक्षेत्रमत्रानयामि ॥६५॥ किंसुतमलयमारादुद्धरत्का
लकूटोरगगणगुरुमेनंतत्रवापान्नयामि ॥ अयमहमिहकुर्यांभग्नरक्षोद्रुमांतांविनिहितदवावक्रस्फुर्जदूर्जन्मृगेंद्रः ॥६६॥ वनग
जइवभीमांरामरागाग्निप्तो ॥ वनभुवमिवलंकामद्यसंचूर्णयामि ॥६७॥ ॥ इतिसेतुबंधमहाकाव्ये स्त्रीवात्सानाम्नातृतीयः
र्गः ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ श्रीगजाननप्रसन् ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

सैन्यंकपींद्रप्रथमोक्तिमौनमानम्रसुत्मायितमासपश्चात् ॥ रूक्षंरूक्षाधादीधितिर्व्योनेनहिनागमेचुध्यभिवांबुजातं ॥९॥धूतांधकारे
हरिवानराणांचक्रेपदंतद्गमनप्रमोदः॥एकःसमानंधरणीधराणांप्रभारुणस्येवविशालदीप्तिः ॥२॥अथप्रहर्षःसबलीमुखानांनतान
नदर्पस्यमुखप्रसादः॥स्मितप्रकाशोमनसःसहायःस्वस्येवसंयद्विजयाग्रहस्तः॥३॥उत्धूलधात्रूद्भटधूलिधूतनिर्यद्गुरोन्मृष्टकपो ५१
लभागं॥उन्मूलितोत्पिष्टभुजंगमंशैर्मृगंविभिन्नंरुधिरेणसख्ये ॥४॥रोमांचितातामप्रतीप्रपंचमंतःप्रहर्षेविषमासितांभं ॥रूक्षांकनोद्भि रामा.
न्नपयोदशोभंकरेणनीलःपरिमार्ष्टिवक्षः॥५॥विकासितोष्टाधरसंपुटोद्यद्दंतांशुकिंजल्कचयंजहासे ॥उद्गीर्णसीरभ्यमतिप्रहर्षचंद्रो १३
दयेस्मिन्वृकुमुदेनहर्षात् ॥६॥ विघट्टितक्षोणिभुजत्वरीषद्विक्षेपवेल्लद्विटपांतराळं ॥इतस्ततःकीर्यदहःसलीलंधुनोहिमेदेनपटीर
वृक्षः॥७॥ज्वलद्दुरालोकतमास्मधूमभाभ्यछिनद्वावर्त्तिनिभाकराला ॥हर्षेणपूर्णापिफणीक्षणाभाग्रांतिंनलेभेहिविदस्यदृष्टिः॥ ८॥

दृनीसुरवीद्यत्प्रतिशब्दमूर्छत्पटीरवोल्लासयतत्प्रभूतं ॥नादंविसुंचन्प्रतिघाविषाद्रिंमृङ्गातिगर्वात्सैरभःरूक्षमंगं ॥९॥ताम्रारुणाभामुषितक्ष
णेनबुधांबुजाभेनिषधस्यचापि ॥स्फुरत्यमर्षःस्फुटमेवदर्पान्मुखेविवस्वानिवबासवस्य ॥१०॥कपाहिलाधोदशनच्छदांतवक्रंसुवेणस्यरु
षाप्रहासः॥उत्तानवक्त्रारुणदीर्णमध्यंचकारभानोरिवबिंबमुच्चैः॥११॥हरोल्लसत्तीक्ष्णमयूरबस्तूत्तछायेनहर्षेःपरिस्फुभितेन॥प्रागिंद्रनसा
प्रकटाग्निमुख्यप्रारंभआशीर्हिनवस्मुखेन ॥१२॥निर्व्यूढभोगेपिलघुप्रकाशंदर्पोधनस्त्वंहनुमान्नचेच्छत् ॥संपाहिनार्थस्यहिधैर्यमेव
शोभेतरक्षावचनीयतायाः॥१३॥स्फुरद्धरभ्रष्टविशालदंष्ट्राहीरंविनिर्भर्त्सितसिंधुरावं ॥प्रबंगदर्पान्नृशमितक्रुधार्क्षिसुरज्यमानस्थियु
गंजहास॥१४॥सलक्ष्मणःकेवलरावसर्वज्ञानानरवात्मबलंयुरोश्च ॥नचिंतयेज्जल्पतिनांबुराशिंसरावणंवागणयंस्तृणंव ॥१५॥अंभोज
तोभोजमनुप्रयातामिलंदपंक्तिर्वचलातहर्कैः॥स्फुरत्प्रवालाकणमास्यमास्याद्दृष्टिर्गतारावबुंगवस्य ॥१६॥अथस्तुधन्यैरुलसत्तयाज

राभिनिरुध्यमानाकुलदृष्टिपातः ॥आसन्नभङ्गभ्राभिकयाविनिर्यत्प्रभौषधिध्वायइवावनिभ्रः ॥१७॥करेंगितावारितवानरोघः
स्फुरीववक्त्रार्पितभासुरास्त्रः ॥ज्वालाहतानोकहराजिनत्रैः स्फुलिंगपिंगाद्रिविवस्मदावः ॥१८॥स्खलद्बलीभंगविदर्शितोद्यद्विस्तीर्ण
सोद्व्रणकंदरोघः ॥ऊरुक्षतिपोभूतलभागतुल्यमुवाचवक्षस्थलमुन्नमय्य ॥१९॥कुलकं ॥अकोत्कभश्रीकमुरोहरेर्द्यामपारिजातो
नवचंद्रहीनं ॥जलाकलापंप्रमथाधिपस्यस्मरामिपूर्वंमभनात्पयोधेः ॥२०॥देवारिवक्षोनखरदीर्णमाईहस्तेमयाकेटभस्यूदूस्य ॥दृष्ट
पुराश्रीस्तनुधावमानाव्याधिसमंभोजमिवस्वपाणेः ॥२१॥वक्षोहरेण्याक्षमहाकरस्यदंतायभिन्नंतुलितंयथोर्व्या ॥उत्पाटितस्वांतम
हीध्रबंधस्मरामितच्चादिवनाहमूर्नेः ॥२२॥हरंतिलज्जांविनयंचधैर्यंकालोथनारुण्यमहोविषादः ॥तत्किंवदेकांतगृहीतपक्षोय
स्थापयेदंतवयः प्रपाकः ॥२३॥विचीर्यमानाविषमाक्षरांतत्प्रभाविताथमनुभूयबोध्यं॥नारुण्यमूर्नेर्हसितानराजन्नजरांविपक्वोक्तिभि

हावमंस्थाः ॥२४॥भवद्भुजेषेवगणानिषण्णाहरेःकराणामपियेसमर्थाः ॥आस्कंदनेस्कंदतिभूरजोपिप्रभंजनालुब्धबलंहिनेयं ॥२५॥उद्वेल
मुद्वर्लविनीयमानरलाकरावार्थगभीरसाराः ॥निष्पन्नमय्याश्रुनिहंतिवाचःकार्यस्युःवाक्यतमाःपुनःकिं ॥२६॥कथंचदेवाद्य
दितानुभूतात्प्रत्यक्षतश्चाथपरोक्षभूतं ॥संचाल्यनिष्कंपमथागमेनवक्ष्यंश्रुतंमेत्वदयेगरीयः ॥२७॥यत्सादयंतीहजनाःस
मेताःसमानसारानतुभिन्नभूताः ॥तदेकरत्नोत्पतितंदृढंयत्सकास्मिलोकीक्षयंयतिशूराः ॥२८॥नतादृशीभीतिमरेःप्रयच्छेभू
यःसमास्कंदतिचाभिमानं ॥रोषाद्गृहीतोहिशनोवहर्षःकृतोपिविद्रात्यनवेक्ष्यकालं ॥२९॥धीरावनीशाचरितंसुसाधुनेत्व
यात्याज्यमतित्वरेण ॥मृद्यतेकिंनाहिदक्षिणस्यांत्वरान्वितस्योष्णरुचेःप्रतापः ॥३०॥आकास्मिकायोधनरागहर्षात्महर्षसां
मुख्यमुवीक्ष्यैव ॥प्रागग्रगोत्रस्खलनादिवार्सीनाकारिलक्ष्मीर्विमलामनाङ्किं ॥३१॥मारुत्यराजन्निहर्षणंवयशास्त

देवैकरक्षस्यचेंद्रोः ॥रक्ष्यातंस्फदूरेकुमुदप्रकाशाद्विद्राविनिद्राणसरोरुहेषु ॥३२॥किमात्मनावैविजनाभियोगः किमात्मभृत्येः परसंपरायः॥
१५ शोभेनतेकिंगरुडेनतूस्फजिताभिमानस्यपरीक्षकस्य ॥३३॥वायोः स्फतस्यातिशयेनतद्वत्तादृक्कीशप्रभुनोक्ष्यापि ॥किमत्रकर्तव्यमतिप्रवीणकमौर्व्यनिर्व्यन्नयशाःप्रकामं ॥३४॥आसज्जतांतत्रकथंकथंचिद्यस्मिन्नदूरप्रस्तलाफलाच्च ॥ध्वस्तेद्रुमेवाश्फल
तेवसेवपुनःसमारोहतिचान्यमाशा ॥३५॥विमार्गयन्नूरावणमाश्फहंतुंतमात्मनाहंतुमतिक्षरस्य ॥किमस्यकर्तुंप्रियमिच्छसी
हृयदप्रियंराघवपुंगवस्य ॥३६॥अथानुनीतस्तवगाधिनाथोविवत्यसामंविनयातिनम्रः ॥विमृष्टहेमाद्रिशिरवःपलंगः पुनोगतोवक्षय राम
धूमपुंजः॥३७॥हेतस्मुरत्पक्ष्मलकांचनकीर्णप्रभास्मूहस्थगितानलंसः॥पुनोनतश्चेतशटाचितंवमोवाचधीरंपरमेष्ठीसूनुः॥३८॥ १५
धीयेतकस्याधिगताधरित्रीरक्ष्येतलोकत्रयमात्मनैव ॥यन्मुच्यतेजाठरसंधिलग्नेमुद्यामहेतेनवयंपयोधो ॥३९॥कुप्यत्कृतां

तस्यानिमेषमात्रनिभस्यतेकार्मुकविभ्रमस्य ॥विद्युद्विलासस्यवसंयुगेकिंनारंभरंवास्यफलावसानं ॥४०॥निरूप्यतेयेनसकस्यभा
रःसोढुंसजोर्वःकिलशक्यतेग्निः॥इत्तंतयायेनचतत्कथंवातंत्रैवधेर्येनुकरिष्यतेमिः॥४१॥धैर्येणधैर्यंयदवासायस्तस्यद्रुतंमेतस्य
हिंगीरवेण ॥मर्यादयाचस्थितिमंबुराशेराधास्यन्वीररवेणरावं ॥४२॥तमालनीलंतनुदूरकांतापयोधरस्थर्वसुस्वंहिवक्षः॥पुनः
पुनर्वामकरेणमृद्नन्यथावभाषेरघुवंशकेतुः॥४३॥युग्मकं॥स्फुरुस्फरेधौसुवगेविमुग्धेविषन्नेभावेमयिवानरेशः॥त्वयैवदुर्वाच्यत
मापिकार्यधुरास्फवीर्यादवलंबितेयं ॥४४॥धीरादसंसारातिगुरुभुवोर्जद्यशोभिश्शोभंतरलंघनीयात् ॥वचोविनानंहिविशंचि
७ सूनोरन्यास्फाद्दत्तमिवोच्छ्रीत ॥४५॥युष्मादृशायत्रसदर्थवेशाः स्थिरव्यवष्टंभनयानसंति ॥महीधनोन्मुक्तमहीवतत्रस्फ
विस्तरकार्यधुरास्फमेति ॥४६॥प्रवृत्तिमात्रैकसस्फारकार्यस्फोकावशिष्टंपवनास्फजेनद्दशातितत्संप्रतियोत्रवक्षः पिबेन्

सुग्रीवयशः कपीनां ॥४७॥तत्सर्वरक्षोवलमंसमेताः कुंभकर्णप्रमुखा युयुत्सुं ॥अभ्यर्थयामः करदेत्यलब्धसर्वाभिलाषारमं
१६ कुरार्थिं ॥४८॥अथापिधेर्येननु हेतुशून्यंमयार्थितोयेषनचेज्जहाति ॥पश्येत्तदाविक्रांतमिदंहिसैन्यंस्थलेनधूतोद्धियंत्रणंतत् ॥
॥४९॥यत्रोषितोमेकथमन्यजन्माक्रोधोनुतंत्रैवनिवस्त्यतीति ॥यत्रापतेदृष्टिविषस्यदृष्टिःपुनर्नपश्येदिहतंद्वितीयः ॥५०॥तावन्नभोद्यो
तविभिन्नमेघराजीवताम्रास्महसोद्गिरंथ ॥किरीटकोटिःप्रभयानुविद्धाछायास्तपाणांसमदर्शकीर्तेः ॥५१॥गत्युच्छलन्मारुतमर्म
रायत्पटांतनिक्षिप्तनभोंबुवाहान् ॥पश्येतिसूर्यांशुविघूर्णमानविशालशंपानूपुरजनीचरांस्ते ॥५२॥अथस्खलत्पातनिभान् रामू
क्षपाटान्वीक्ष्यांतरीक्षात्पततोभिलातुं ॥चचालसैन्यंशिखरंगिरीणामुन्मूल्यभूवंडमिवोर्ध्वमूर्ध्वा ॥५३॥निपात्यमानाभ्र १६
मराश्रितोत्थैरावर्ज्यकीर्तेरिवदृश्यमानं ॥भष्टंस्थलंस्वाश्रयतःपतद्भनभोभमद्भिश्चलमभ्यदर्शी ॥५४॥अथांजनेयेननिवार्य

सैन्यंविभीषणोदृष्टचरोधिलंकं ॥विज्ञातशीलोरघुनंदनस्यद्वितीयवृत्तांतइवोपनिन्ये ॥५५॥पादोपनम्रंकरपल्लवेनमानेनबोन्मा
मितभीश्वरेण ॥शिरस्तदाभूच्छरणागतस्यरक्षःकुलादभ्यधिकप्रभावं ॥५६॥विज्ञापितार्थोव्यवसायभावैर्दुर्लक्ष्यांजनेयप्रणयप्र
तीतिः ॥संमर्हितात्मिन्नजवन्यमाल्यमथोपभूरुःकपिपार्थिवेन ॥५७॥क्षितंसुनिस्यंदमिवस्वभावपुण्यस्यपूर्णोदयस्यरामः ॥स
२४ मंदस्मितेवदिशांमुखेषुकिरन्नदद्योतमथावभासे ॥५८॥अन्वेषयंतीविपिनेचलंबद्वाग्निभीतावनहस्तिनीव ॥आस्वादलुब्धा
रजनीचरश्रीरक्षःकुलंनेछतिपश्यमोक्षं ॥५९॥विभीषणज्ञातमिदंयदेतन्नैसर्गिकस्त्वस्वभावेनविवर्धितंते ॥विज्ञानमब्धेरमृतंयथा
तभाग्यैर्विषेर्भाक्षितमस्तपौरुषैः ॥६०॥रक्षोधस्त्वभावस्फुरितैर्गुणौघैर्मयूरवज्जालैरिहराक्षसस्य ॥प्रमाधितः कत्यषरुषवंशो
निजोमृगः केरवबंधुनेव ॥६१॥वैदेहीरहेणस्करदेत्यभुजंगमानाम्चारमुग्धचपलेनदृग्ननेन ॥शीतानिवासमलयाग्निकषा

त्मजानांनीतोरगेणवस्तिंगरलौषधिर्व ॥६२॥भ्रष्टःक्षोभःक्तिमितदृदयात्दुर्वहःस्वर्गभाजांबंदीनांतत्परिणतिमगात्क्रंदि
तंमर्मभेदि॥यातायात्तंदशमुखवधाजानकीतेननीताजाताम्लेवत्रिजगतिपुनर्विप्लवस्यावस्यानं ॥ ६३॥आनंदंनयनयु
गेछुवंगमानामारावंश्रवणपुटैःजयेतिचोच्चैः॥एतस्यद्भुतमभिषेकमुन्नमांगेश्रीनामःक्षिपतिचमानसेनुरागं॥६४॥ ॥
इतिसेतुसरणेमहाकाव्येविभीषणाभिषेको नाम चतुर्थः सर्गः ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥

श्री अथूरनिधोचपंचबाणेशतदिंदोरुदयेनवृद्धि[27] जि ॥विधुरस्यवियोगतस्त्रियामाशतयामेववभूवराघवस्य ॥१॥उदिता रामू
मृतरश्मिचोदितैःक्षपुलिनंतद्वत्तशाकराधवेंद्रं ॥नियतंनयतःपरांविवृद्धिंपरिरब्धेंदुमयूखमर्णवांबु ॥२॥स्फुलभाविरहागमे १७
नरक्षाव्रतविन्यस्तदृदोविघट्टनेषु ॥क्षपयंतिचुनिकथंकथंचिज्जनितामप्यतिवेलमाधयोस्य ॥३॥दयितंजलधिर्विधा ४८

ण्णः
स्यतेस्तंविधुरेस्यसथयामिनीसमाप्तिं ॥अयिनामभवेत्प्रियाकथंकिंनोरहयेजीवितमित्यसोविषण्ण ॥४॥रजनीक्नुगु
रिव प्मतेविनिंदत्यमृतांशुंपरिभूयतेमनोजं ॥दयिताकिमुजीवतीतिपृच्छन्हनुमंतंबतयाप्यतेसमाइं ॥५॥इहसावस
तीतिदिक्तथैनंपरिनिंदत्यतइंदुरश्मिशीते ॥इतिभूर्गमितामुनेतिचाभिविदधुक्तान्यपितस्यसांत्वनानि ॥६॥सहधीरतया
श्लथंतयामाहृदयेनात्मनिश्चितोपहेयाः॥रभसेनभुजोष्महेवबाष्पैरपिसंतापगिरोरघूत्तमस्य ॥७॥अपिजीवति
सीतिजीव्यतेसोविरहः सानुकंपितस्यधांगः॥मदनःपरिपेलवेतिमूर्छेदधधीरेतिसमाश्वसेत्कथंचित् ॥८॥अल
ॐ मुज्झटसांजनोनिशांतेमलयोद्यानलतोच्छनैन्मयूखः॥१॥अरुणाहतकांतिरस्यसोभूत्स्फुरुनिर्वर्णनमंडनः शशांकः
॥९॥रजनीचयथायथेतिचांतंकरणीयत्वभिमूढमूर्मिलोलं ॥हृदयंवमहोदधेःसकंपंपरिचूर्णेतितथातथेंदुबिंबं ॥१०॥

मलयांचलगह्वरांतरूर्जद्भूतनिर्यत्प्रतिनिस्वनंप्रभाते ॥ जयतूर्यमिवांबुधेस्तदंभःपवनेनाहतमस्यराघवस्य ॥ ७ ॥ समरा
लकलंप्रकाशितासाग्रविभागंविस्तृतांधकारवारि ॥ पुलिनंवमहोदधेर्विशालंप्रकटंतावदहर्मुखंबभूव ॥ १२ ॥ अथयापित
यामिनीप्रभावंयुगरूपांभीर्यदृष्टेबुधावमर्षः ॥ पदमाश्रयचकारराघवास्येप्रलयोत्पातइवामृतांशुबिंबे ॥ १३ ॥ अथतस्यतमा
लमुग्धनीलंचिततघर्मांबुकणंललाटपट्टं ॥ व्यलगत्भ्रुकुटीततंनितंबंविषवल्लीवहिविंध्यभूधरस्य ॥ १४ ॥ जनितभ्रकुटीवि
भंगभीषन्निजकोदंडवलच्चलाक्षिकोणं ॥ रभसेनसकंपमास्यमासीछिथिलीभूतजटाभरप्रबंधं ॥ १५ ॥ प्रणयार्थनभंग रामू
वैमनस्यालक्ष्मणाः संपरिवर्धितातिरोषः ॥ अतिसौम्यतमोऽपिराघवेंद्रः सवभूवप्रलयार्कदुर्णिरीक्ष्यः ॥ १६ ॥ अथसाहसमा १८
धनंविशालंप्रतिघालानमनातिराजलक्ष्म्याः ॥ अभिसारगृहंद्वितीयलक्ष्यंभुजदर्पस्यधनुःसमादधेसः ॥ १७ ॥ विहिता

क्रमकार्मुकातिभारानतभूमौतलकीर्णवारिराशेः ॥ अपिचानधिरूढशिंजिनीकेदारधोसंज्ञायमाकरोहवार्धेः ॥ १८ ॥ अपि
धूमतिधूमितेज्वलेत्कूज्वलदारोपितशिंजिनीविनम्रे ॥ रसतिप्रतिरावपूर्णलोकंरसदग्नेधनुषिप्रकाममभ्रं ॥ १९ ॥ धर
णीनुविभिद्यतेस्मकुटम्बाजलधिर्नाक्तिविनश्यतित्रिलोकी ॥ चिरमेतदितीवहेतमन्येकलयित्वाधनुराददेसरामः ॥ २० ॥ विर
हेणतनुःसदेववार्धेःपरिमृष्टःस्मरथशिंजिनीकिणांकः ॥ अथकार्मुकमात्रसंगतोसावभवद्रामभुजोन्यएवतस्य ॥ २१ ॥ अ
थरामभुजाभिमृष्टचापध्वनिवेगप्रविभिन्नहिग्विभागं ॥ स्मरतिप्रलयांबुदोघघोरस्तनितानींत्रिजगत्सकंपमस्य ॥ २२ ॥ अ
वहेलपरोमुखप्रसारिपृथुहस्ताग्रविनीतमाशुगौसः ॥ क्षयसूर्यमयूखकूटतुल्यमुदधैर्त्पवनक्षमंदधार ॥ २३ ॥ अथसंद रू२
धताशारमहोग्रकरुणादूनमुखंरसांतरेण ॥ विनतभ्रुकुटव्यलोकितेनप्रभुणानिःश्वसताचिरंसमुद्रः ॥ २४ ॥ वलितोग्रभु

जावरुध्यमध्यमचलानायतदृष्टिनीडवाणं ॥ दृढपीडितकार्मुकनिर्मुक्तगुणचाववृत्तेकर्षणसौरघुवीरः ॥२५॥ विषमप्रतिबिंबिताः
वाराश्येविनमत्कार्मुककोटिदीप्रभासः॥ किमुतेनरसंतिकृत्यभाजनागुणगंभीरवरवेर्मयूखाः ॥२६॥ शास्त्रचक्रबलधुता
वाहेतिः स्फुटमोर्वीरवमेघनर्जतीव ॥ जलधेर्धवधोधितेस्यचापः किमुकर्णांतगतोविजृंभतेस्म ॥२७॥ क्षुभितोरुकशिष्टसा
रवक्रोधतसांद्रप्रस्रुताग्नितोल्करवः ॥ श्रुतिसीमनिपातरवबाणः पतितोभ्राविति जायतेवितर्कः ॥२८॥ अथमुंचतिवक्रनि
र्गताग्निज्वलदर्चिःपरिभूतसूर्यभासं ॥ दृढकर्षणचापपृष्ठनिर्यन्नधूमोत्करमाशुगंसरामः ॥ २९॥ शारवक्रविनिर्गताग्निपू
र्णान्यखिलोत्पातविलोचनप्रभाणि ॥ विधुतान्धिरहीनिपिंगलानिघनवृंदानिलसंतिदिक्षुसप्त ॥३०॥ परिदीप्यनभस्तले
प्रकामंसलिलार्धास्तकुंतावाताम्रवक्त्रः ॥ अथमोहितभास्करःपयोधौदिवसोदीर्घइवाषपातबाणः ॥३१॥ गगनेतडितां

चयःपयोधेर्विपुलांकेशलयोग्रवीतिहोत्रः ॥ बलिसद्मनिरामचंद्रबाणःक्षितिकंपःसपतन्नुभवन्यपात ॥३२॥ अथतस्यशरस्य
पृष्ठलग्नागतधूमज्वलनातितान्त्रभासः ॥ उदितैस्तमितस्यचंद्रभानोरिवसिंधुकिरणाःशराःप्रयांति ॥३३॥ शरभिन्नतनून्वनन्
पयोधिर्विधुतोवाग्निर्नाद्यावितानजालः ॥ सहसाथसमुत्थितोविबुधश्चिरविरक्तविसुप्तकेशरीव ॥३४॥ अतिदूरविसारितेनिकृत्तेश्रम
रवेषुसकाहतेर्थनीते ॥ लघुटंककृतछिरासमोलेगगनंतद्विदलीकृतंपयोधौ ॥३५॥ शकलीकृतसागरैकभागेशरघातोछलितेद्वि
तीयभागः ॥ स्फुरितोपसृतःपटीरवोल्काद्विकरःशृंगइवापपातकीर्णः ॥३६॥ क्षुभितासुभितोरुजंतुसंघाःप्रतिभिन्नाचलधातुताम्रव
र्णाः ॥ फणिलोकगताःपयोधिभागाविषमोछ्वासमुरुस्तुताश्रिपक्षाः ॥३७॥ अरुणार्ककरप्रफुल्लशंखांबुजनुःकोरकजातिदर्शनीयं ॥ शर
पूर्णसुरवंप्रकाशितेषलिकुक्षिभ्रमतिस्मशंखयूथं ॥३८॥ शरलूनतिमिप्रकांडदंष्ट्राथवसःक्षोभितधूतमत्स्यसंघः ॥ मणिभार

नतातिघूर्णमानोरगभोगःपरिकंपतेजलौघः ॥३९॥तटगामिविघट्टनाभिरुन्मणिनोचिःस्फुटितप्रवालवल्लि ॥नवफेननिभोर्ध्वकीर्ण
२० मुक्तानिचयंसिंधुजलंविघूर्णतेस्म ॥४०॥श्रुथयंश्चिरपीडितैकपार्श्ववलमालोल्लसितोरसातलांतः॥अपरेणनिषण्णमंबुराशिः
मुपार्श्वेनसमुद्यतोजवेन ॥४१॥विशिरैर्वरंगलहस्तनाभिकूटप्रतिरोधस्थगितार्धमंतरीक्षं ॥अपसारितदक्षिणाशमंशैः समलक्षीविविधं
स्थितेकपार्श्वं ॥४२॥नवराहविलोचनंगतायेनचलीलाप्रथनेपिमंदरेण ॥बलिवेश्मगभीरकाःपयोधेःक्षुभितास्तेपिभयंकराःप्रदेशाः॥४३॥
प्रतिबाणनिखातगृध्ररंतर्वलमानक्तरसासमप्रलंबे ॥पततिस्मरसातलेसघोषंक्षणकालानलबंधयेवसिंधुः॥४४॥क्वचबाणहतप्रमत्त
रमूर्छास्तिमयःपृषद्विशीर्णमंदरशाखाः॥परिलीढरुधारसाःपतंतःसमदृश्यंतसमीक्षितालिमंथा॥४५॥दरदग्धघनप्रवालधूमैः
कलुषाःक्षेपितचूर्णितांबुवेगाः॥श्वसितैर्वलिमंदिरेवलंतःसमलक्षंतपथाभुजंगमानां ॥४६॥ज्वलनप्रभयानुविद्धमंभोभ्रमणभ्राम्य

दृग्द्रुमाग्रसक्तं ॥परिरक्तमणिप्रस्खलशोभंस्फुरितस्फूर्जितभंप्रवालजालं॥४७॥प्रणयान्निगडीकृतंदृढंतच्छरवेधाद्दुपगूहनातिसौख्यं
॥अरुभिर्भिथुनंविलेशयानांपरिरक्षद्बलितंमिथश्चकंपे ॥४८॥रयमोदितविद्रुमप्रतानामणिघर्षेणसितांशरामबाणा ॥क्वचक्रुक्ति
पुलीदरात्प्रयांतःपरिधावंतिमुखाग्रलग्नमुक्ताः॥४९॥अनुविद्धतियंयमुग्रधूमःप्रसृतःशोणितवत्प्रवालजालं ॥विषवेगइवाशुत
न्नदाशाछरजःकज्वलयत्यधांबुराशेः॥५०॥क्षुभितांबुनिधेर्गतास्तथोर्ध्वंशरकृत्तस्त्रवलितैकपक्षभागाः॥विषमावनतायमद्दिसंघा
नभसक्तिर्यगिताःपुनःपतंति ॥५१॥विनिकृत्तविकीर्णभोगभागाअपिकंठासवभागतोग्रशोषाः॥परिरब्धशरान्दृशांबुराशा
वभिमुंचंत्युरगाःसजीवितानि ॥५२॥शरकोटिनिवातभूधरांतर्विवरान्यत्रसरोग्रवीतिहोत्रः॥विनिकृत्तभुजंगभोगसंघा
न्यभितःपूरयतिस्मसांद्रघोषं ॥५३॥लविताःपतितास्तथोर्ध्वविद्धाःशिबिभिर्भोगमितांबुजंतुजाताः॥दरदग्धलरंगशोलघाता

जलमातंगरदाः स्फुटंतिभूयः ॥५५॥ विस्फुरवंज्वलनंनिरीक्ष्यशश्वत्स्फुटप्रस्खलितलंगजालैः ॥ रहयत्यति धूमताम्रनेत्रंविकलंमीनकुलंप्रवालयुग्मं ॥५५॥ इरनिर्गतदग्धयुग्मजिह्वाः परितःपीनतरंगमध्यभागान् ॥ पतिताःसमयंतिचोत्पतंतः परिवृत्तोदरपांडराभुजंगाः ॥५६॥ जलसिंहनखाग्रभिन्नगंडाज्वलनज्वालविलीनदानवेगाः ॥ सलिलद्विरदादतोर्ध्वपाताः परिलक्ष्यंतइतस्ततःस्खलंतः ॥५७॥ विषमास्थितरत्नसानुर्णैकमहाश्चर्यजलविस्खलशरेण ॥ प्रस्फुटताग्रस्फुटंभयेनवेलागमनोत्कंपरिघूर्णतोद्भवत्यूथं ॥५८॥ क्षुभितार्णवसंभ्रमोर्ध्वयाताः शिखरेषुज्वलितंकुतोशाखमुजं ॥ चलपक्षतिमारुतैर्मिथस्तेधरणीप्रापरितःस्मवर्धयंति ॥६०॥ सरयोद्गतमूलरत्नजालाविनिकृत्तोन्नतदैत्यमूर्धनिम्नाः ॥ फणिलोकजलौकसारसंतोविकलोद्धृतभुजंगमाःप्रयांति ॥६०॥ फणकर्णगलद्द्रुमप्रहर्षगलिताशेषविषोत्करावलंते ॥ अतितुंगतरंगविद्युतांगाविषमोद्वृत्तसिलोदराभुजंगाः ॥ ६१॥ उद्धौनिहिताःसरिद्गणानांपति

लानांपरिकर्षिणोवहंत्लाः ॥ स्खलितोरुगलद्मूलकंदुजालवलयामुक्तरवंवभुक्तरंगाः ॥ ६२॥ जलजंतुगृहीतपक्षभागाज्वलनापूर्णनितंबकाःसयत्नं ॥ चिरनीरनिरुद्धमंदवेष्टागिरिसंघागगनंसमुत्पतंति ॥६३॥ ज्वलितज्वलदंबुजंतुनीरंभ्रमतिभ्राम्यदशेषरत्नजालं ॥ ध्वनितध्वनदुडुमंपयोधेरधिशेतेविधियमानशैलं ॥६४॥ पयसांभ्रमिषुभ्रमणपटीराचलरत्नोपलकस्खलत्प्रचारः ॥ विषमपरिघूर्णमानभंगैरुदधिर्यत्रकथंचित्तत्रहृद्यः ॥६५॥ रभसात्परिहीपितोछलन्यान्ज्वलयन्यातिपटीरशैलभागान् ॥ जलमज्जनशीर्णवह्निरस्थिर्ननुनिर्वापयतिस्मतानिवृत्य ॥६६॥ मकरामिषमूर्छदर्धिरोषंप्रकटोनंभितसागरः स्वाग्निः ॥ वलतेमरुणीकृतांचलोसौविकटःपर्वतकूटगःसजृंभं ॥६७॥ सरघातविवर्तनैःस्खलंतोज्वलनोन्मूलितमूलकाःप्रकामं ॥ निपतंतिपुनःपयःप्रवाहाःप्रतिलोमागतविस्फुलिंगमोघाः ॥६८॥ विधलेज्वलितस्वयंविधूमेर्मथयेस्थानमयोनिधिर्भजेत ॥ मलयाचलमेषधैर्यवृत्तप्रसरंने

वतथाप्यसौभिनत्ति ॥६९॥ शरत्सामितपाथश्चयःपयोधेःस्फुटत्यछुक्तिपुटाग्यभागरम्याः ॥ विकसंतिविकासिहेतिशक्त्यन्मणिधाराः पुलिनी
२२ कृताःप्रदेशाः॥७०॥भुजगेंद्रदृशांतिमिंगिलानांरघुवीराशुगचीतिहोत्रभाजां ॥ स्फुरतांध्वनिवत्सुखमांबुदानांध्वनिरासीद्दिकटः पयो
धिमध्ये ॥७१॥सुरखंडुजिवन्हयःसधूमप्रसृतार्चिर्निभकृष्टदीर्घनीराः ॥ निपतंतिनभस्तलात्तटिन्यःप्रलयोल्कायतदंडलुल्यदृश्याः॥७२॥
शरजालकृतोर्थगाःशरोग्रज्वलनज्वालतरङ्गकीर्णफेणाः॥ पवनाहतिलाघवाःपयोधेःपरिशक्त्यंतिनभस्तलेतरंगाः॥७३॥सलिले
नविशक्त्यतात्यमत्यंपरिमुक्तेनतटेनभीतभीतः॥ प्रतिवत्सैमुरवःपदेपदेसावपसर्पन्निवलक्ष्यतेपयोधिः॥७४॥सलिलंज्वलनोत्करेंत सामू
रीक्षंसलिलेचोछलितेसवन्हिकूटे ॥ सलिलस्थगितेप्यथांतरीक्षेदृशादिकूचक्रमिवप्रयातिचास्तं ॥७५॥परिताप्यघनीकृतेवयातार २२
घुनाथस्यशरानलार्चिरोघैः॥ मिथुनार्कनातांगचक्रमंदावततैवारिणिवारिधेर्भ्रमोघाः॥७६॥अपधूमउदीरतेंद्रवज्रप्रसृता

र्चिर्मिलितार्चिरप्रयासः॥परितःपरिघूर्णतेपयोधाविवशैवालसमूहकल्पधार्चिः ॥७७॥ज्वलतिस्मयवन्हिवत्सुघोरंजलदोधन
तिस्फुटेछिलात् ॥ व्यतियानिनभःप्रभंजनोवक्रभितोधिवतरासबाणविद्धः॥७८॥स्तिमितेस्तिमितःपयःप्रवाहेवलमानेवलतेप्रव
र्धमाने॥ववृधेचकृशोकृशाःकृशानुर्विधतेतेषविघट्टितेशरौत्थः॥७९॥अथरामशरानिशक्त्यमाणोदधिविच्छिन्नतटान्तरप्रवाहः॥
क्रमशःपरिवृत्यलुंगमध्याःपरिनोदीपचयाःप्रकीर्णदृश्याः॥८०॥सलिलसमुदयभ्रमद्विशीर्णमुरवरमुक्तविरावकंबुकीर्णं ॥ वि
कसितवडवानलप्रदीप्तासृगदरदग्धचलद्बुजंगयूथं॥८१॥प्रतनुजलविलोकितांशुवेद्यक्षितिधररत्नविशालशृंगजालं॥पृथुल
तरतरंगबाहुघातस्खलितविभग्नदिशालताद्रुमाढ्यं॥८२॥शरदहनविकीर्णनीरसिंहज्वलितसटेशरपीवरांशुभागं॥सविधसभ
यभोगिविष्टिताभःकरिधवलोग्रदृप्रकांडदंडं॥८३॥धुतगिरिशिरवराप्रतल्सरत्नोपलदलितनाभिनवप्रवालजालं॥ज्वलितविष

धरप्रसुक्तहालाहलविकलीकृतनीरनागयूथं ॥८४॥ विततजलविघूर्णमानप्रबलरयेरणभिन्नवीचिसंघं ॥ गगनतलविलग्नवेपमान
२३ प्रविततधूमलताविलंघिताशं ॥८५॥ ज्वलनसभयपक्षरक्षणोद्वेर्गतविविधविहंगसंघसंघं ॥ क्षुभितसलिलमध्यनिर्गतातिस्फुटमणिदीधितिसंभृतावदीप्तं ॥८६॥ सुनिविडविबलन्निथोनुरागज्वलनवितानविमुक्तकंबुजालं ॥ शरकृतबहुदुर्दृशगात्रयुग्मप्रखरनखोष्मविशृंगलोग्रनक्रं ॥८७॥ इतिशरशयदर्शितात्महितलोकंज्वलनशिखावाङ्कथितं बुसंघमुच्चैः ॥ विदलितधरणीधरंसमुद्वीक्षपयतिरामशरोग्रवीतिहोत्रः ॥८८॥कुलकं॥ ॥ इ से स णो हा व्ये ग दा ना पं मः गं: ॥ ॥ छ ॥ ॥छ॥ राम्
अथज्वलन्नदग्धमहाभुजंगमावलीसहंधूमचिंतंमहोदधिः ॥ रसातलारन्यमपास्यसौभयाद्भूयेनदिग्वारणवच्छचालुरः ॥९॥क्षयांत २३
कालादिवराहदंष्ट्रयासमाहितांकंमथनागधारिणं ॥ सविभ्रदत्यर्थपृथुकवेदनंविशालवक्षःस्थलमुद्वसन्मुहुः ॥१॥ युरुराभीरव्रण

विरूहलोततोसमोतनोभ्वंदनपंकरूषितो ॥ अनंहसावंगदिनोस्मुत्क्षिपन्भुजोपवीराचलनिर्भनाविव ॥२॥ लघूभवल्लोकभविप्रलंभकंनमं
भ्रमेमंथनजेपिचोजितं ॥ सुधासुधाखिन्नदिरासहोदरंदधानएकावलिरत्नमुत्तमं ॥४॥ स्ववत्सकंपत्रिदशापगाहितश्रथावलंबंस्थिरा
वाक्णंगुकं ॥ बहून्करस्पर्शतिरोहितिव्रणव्यथंभुजंवामभवामतांगतः ॥५॥ आदिकुलकं ॥ स्त्रिषानुलिप्तासचलरत्नसानुकंसमाश्रिताशेषजनोपजीव्यकं ॥ सशिश्रियेराघवबंशकेतनंदुमंविहीनंननयेवशीतया ॥६॥ शरक्षरल्लोहितपुष्पसंचयःक्रुशापगावल्लिविवल्लिताकृतिः ॥ अथास्यमुक्ताफलबानूसपादयोःपपातबाते रिपपादपोयथा ॥७॥ तथैवगंगायतएवनिर्गतापदेतराकोकनदाकृणोसमं ॥
सलज्जाविस्रस्तमनाननम्रवीप्रवेपमानांगलतागताहरेः ॥८॥ सुपेशलंभारसहंमिताक्षरंसदर्थसंभारमथानतंगुरु ॥ सधैर्य
सारःस्तुतिमन्नचानृतंप्रचक्रमेवक्तुमपाग्निधिर्नतः ॥९॥ सुदुस्तरत्वेनगरीयसीमिमांस्थितिंस्थिरांधैर्यपरिग्रहांप्रभो ॥

स्वयैवदत्तामवतेहितंमयातवाप्रियंयत्प्रियमित्यवेत्यतत् ॥१०॥प्रफुल्लितंधूलिविधूसरंमधुप्रमत्तपुष्पंधयदंपतीरतं ॥अनोकहानांकु
सुमंहिदीयतेक्वचिद्वसंतेननचापनुद्यते ॥११॥विसस्मरेकिंभयाक्षयानलक्षयःसआत्माथमहीतलोधृतौ ॥विमर्दिनेरभसाद्
सोपुनःस्तवैवपादाब्जयाथसाभृतः ॥१२॥पदप्रघातेमधुसंगरेमहीसमुत्थृताडुलिखितेश्वदंष्ट्रया ॥विदेहपुत्रीविरहेणसाप्रतं
शिलीमुखैर्यातुवधेकिलोद्धितः ॥१३॥दशानिजेयंममयातनापिमेक्षुधारधैर्येणकृतंहिविप्रियं ॥अनेनयत्तेसहजातिकोमला
द्युतिःस्मागम्यितान्यथाकृतिं ॥१४॥तवामितेदृक्सुरकार्मणक्रमप्रभूतविश्रामसहंजलोत्करं ॥क्षयेजगत्प्लावनकर्मधुर्वहंप्रभो
विनाकर्तुमलंलयावितं ॥१५॥अवेद्यमूलननुयत्रगम्यतेरसातलंतत्रदृलन्महीतलं ॥नकेवलंसंभृतमंभसापुनर्मयिप्रभोतत्स्थिय
तेपिदुर्गमं ॥१६॥निषीदतुस्त्रोकविरंडितासुरानवाधिकात्कंठपदाच्युतंप्रभो ॥चिरायकालस्यविकुंचितंपदंविनिर्मितस्माधरसे

तुरावने ॥१७॥अथाप्यशक्येजगतःशिमुर्वेत्तथाकृतेवालिवदंभसांनिधौ ॥पुरःप्लवंगाधिपतेर्दशाननंकुधाप्रशांतेरघुनंदनेनच ॥१८॥
प्लवंगमेषुप्लवगाधिपेहितारघूद्वहाज्ञालिंगितानयीयसी ॥अनंतभोगेवक्रुधेवभोगिषुश्रिपिष्टपीहर्षहसारनिभरा ॥१९॥युग्मकं॥
अथस्फुरत्पक्ष्मलकेशगोलकरानविशीर्णसीमंतमनोहरान्वयैः ॥सहर्षमुच्चैःसरलान्विधूयतेप्लवंगसंघाःपरितःप्रतस्थिरे ॥२०॥क
पीरितस्माधुतचंचनाचलास्ततन्महाशृंगविमुक्तनिस्वनः ॥अनागतानिर्मितशैलसेतुवरपयोधिरूर्ध्वगमितोव्यबुध्यत ॥२१॥महेंद्र
शैलःपरिकंपतेधरातलंदलत्प्रधतसैन्यचंक्रमैः ॥नदुर्दिनार्द्रातुपतीरकाननप्रसूनधूलिर्गमितादिशालतां ॥२२॥ततःस्फुलाग्रे
णवलत्प्रकंपिताप्रचालितावेगवशंधराधरा ॥नभःसुदुर्नम्रवलप्रभूतलंबलीमुखानामुदगाद्वरूथिनी ॥२३॥अथानमद्भूधरनि
म्नगामुखप्रतिप्रवाहाभिमुखवःसरित्पतिः ॥जयाभिवेगैःशिथिलान्वलीमुखोत्सेपसहान्चकारसः ॥२४॥स्फुरद्विकीर्णानल

पिंगलज्वलत्घनोत्पतद्घनरवाश्रितोर्ध्वगः ॥ यतोहिदृश्येतनभोविभागकृत्धूमपुंजःप्रतिबुध्यतेतः ॥२५॥ नभःसदूरात्पतितंमहो
२५ दधावधोमुखवच्छायतयाकपेःकुलं ॥ महीधरोर्ध्वोधरणायसोत्कंकरसातलंतद्विज्ञातित्यबुध्यत ॥२६॥ ततःसुदूरोत्पतितैःकुलैः
कपेर्निरोधितद्योतमदृष्टदिग्मुखं ॥ कृतांधकारंदिवसागमेपितद्दिनावसानंवनभोनिभान्यते ॥२७॥ विहायसस्तोरभसाद्वलीमुखवा
दरानमत्पृष्टसृतार्कशोचिषः ॥ निपेतुरुन्मुक्तरवाःप्रतिध्वनिप्रपूरितश्वभ्रचयाद्रिसानुषु ॥२८॥ रयेणतेषांविदलद्दृढंधराविसर्पि
बधप्रतिमुक्तमुद्गलं ॥ अभूत्तदुत्क्षेपसहंभुजंगमैर्धृतंस्थितंपर्वतजालमुच्चकैः ॥२९॥ उरःपतच्छीर्णमहोपलोत्करान्मृगाधिपाक्रांतवि मान्
मुक्तसिंधुरान् ॥ नभःसमुत्क्षेप्तुमहीधरान्वलीमुखवास्तानुरभसात्सचक्रमुः ॥ उरःसमुत्सिसनितंबभागकानितंबसंभावित २५
वक्षसश्चते ॥ धराधरेषुद्रुवगाःसभाजिताःसभाजितास्तेषुधराधराअपि ॥३१॥ प्रवेष्टसंप्रेरणकर्षणाच्चलानतोन्नताभूमितलप्र

देशकाः ॥ पुनःपुनःशीर्षपयोधिवारिभिःस्रुतिर्भृतानाश्रुत्यतमाश्वसंतेभवन् ॥३२॥ विशोष्टदंभोलिनिपातवेदनाःक्षयानिशोभाःप्रतिसं
भनोद्भटाः ॥ वराहदंष्ट्रागणितानयेश्वतेवलीमुखेरुत्खचिताश्चभूभृतः ॥३३॥ बलाहकैःसिक्तविमुक्तभागकाःपयोधराधायविशु
ष्कविस्तृताः ॥ सकृत्समाकृष्टसमुत्थुतागणैर्वलीमुखानांविशकांतिपर्वताः ॥३४॥ गणैर्विधुन्वंतिविधूयमानकाविधन्यमानाविर
लंतिभूधराः ॥ विनाश्यमानानमयंतिमेदिनीमुदस्यमानाश्चसमुत्सिपंत्यमी ॥३५॥ महीधरास्तेविदलन्महीरुहाविकृष्यमाणा
भुजगैश्चमूलतः ॥ वलीमुखैःकर्षितचालिताअपिप्रयांतिभूयिष्ठतमंरसातलं ॥३६॥ रूपद्भवच्छायपयोधरोदरप्रभूतशीतानिल
भूरिवीजिताः ॥ कपेःकलोत्क्षेपणविक्लवाद्रुमाविशोषितानल्पलवणमुत्थुतागिरे ॥३७॥ प्रचाल्यमानाचलविप्रकीरदरप्रसरूढनिर्घो
षभयाकुलांतरा ॥ शरन्नजातेतिविषघपंकजेनिषद्यकादंडवधूःप्रवेपते ॥३८॥ हृष्टोपगूढाचलमध्यमोछलद्विभृंखलप्रस्रवलि

ताःप्लवंगमैः॥ विशंकटोरःस्थलरुग्धनिर्गमारसंतिगंभीरतमेनदीरयाः॥३९॥ वलद्भुजाकर्षणगात्रविस्तृतान्भुजांगकृष्टक्षिति
संगतावरान् ॥अधोजगत्पंकनिमाननिम्नगान्विमूलयंतिस्मगिरीन्वनोकसः॥४०॥ निरायतंभूधरहीनभुविस्रेगिरोनिरश्रीन्
तिशृंगमुक्तकं ॥तदोर्ध्वमाक्षिप्ततमेचवेष्टतेमहीधरैतैःप्लवगैर्नभस्तलं॥४१॥ निरंतरंभागतिशयाद्विवृत्तयत्परांसुरवाक्तत्रवल्ली
सुरवागिरीन् ॥दृढगृहीतान्भुजशीर्षसंगतान्स्थिरीकृतानुद्वमयंतिसंगतान् ॥४२॥ विकृष्यमुक्ताःप्लवगैर्भुजंगमैरुद्वेष्टनैस्ते
रवलंबिताधृताः॥विभज्यमानाविनमंतितेपुनःपतंतिभूमौनपटीरभूरुहाः॥४३॥ नवाभ्रनिर्घोषगभीरविस्फुरत्प्लवंगविक्रां
तिकथास्तरोत्थितं ॥अकांडभर्यंकरघोरगर्जितंनभोनिबद्धंक्वचिरात्प्रशाम्यति ४४ ॥ वलीसुरवाक्षिसमहीधरायतोवल
तितिर्यक्सरितांतलोरयाः॥ तराभिमुख्येनवलंतिनिर्भरंतदीयधात्वरुणरागरंजिताः॥४५॥ मिथोवलन्नीरचयाविघट्ट

जभ्रमांतरेषुभ्रमिताःप्लवंगमैः॥ सरिद्गणानांगिरयःसरित्पतेर्विरेजुरुच्चैर्विशिरवभ्रमोषिव ॥४६॥समीपसंस्थक्कलतावलंबितंगु
रुक्कतंतन्मकरंदबिंदुभिः॥पुरापरामृष्टमधुद्विरेफयोःप्रस्खलगुच्छंमिथुनंननंदुचे ॥४७॥ स्थिताभिनीताभ्रमितैर्मधुव्रतैःकृतां
जनान्यंबुरुहाणिपाथांसि॥ वियद्गतान्युच्छ्वसितेसरोगतेविकाशितान्यर्ककरावमर्शनैः॥४८॥सरोषदर्वीकरभोगभंगिमप्रणोदि
तास्तेधरणीभृतांचयाः॥ कलावलंवार्ध्वतरावनौकसांभ्रमंतितिर्यग्दरबद्धमूलकाः॥४९॥ मिथःप्रवाहाःसरितांसुरवागता
महानदीनांपरिघट्टितांभसः॥सुदूर्तमुन्मूलितभूभृतांचयाद्विसस्रुरुक्षोभितपंककल्मषाः॥५०॥ विसृंवलोद्वृत्तसितासि
तद्विषोरसातलात्पार्श्वगपरिभ्रमाकुलाः॥भुजंगमेंद्रागिरिमूलसंगताविकृष्यमाणाविकलाःश्वसंतितेः॥५१॥ पतेत्प्रस्र
नंसरसंचपल्लवंनचात्तवृत्तंनविशोषमृच्छति ॥रघोक्षिपद्भूधरभीतिरोहितस्त्वदेवतानांवनवीरुधामपि॥५२॥विमू

लितायत्रसमेतभूधराःक्षितिःसमासेत्यवबुध्यतेतः॥ द्विशालशोभांशिखरैर्नभोदिशालताहुयुछस्त्वलनंवितन्यते ॥५३॥ गिरीन्
२७ करायेविभुतानूप्लवंगमाःसमुत्क्षिपंतोविदधुवियद्गताः॥ तिरोहितार्धेगगनंवृक्षंधरांप्रकाशिताधोभुवनंचभूभृतः॥५४॥
नितंबलग्नाधरणीभृतांमहाभुजंगभोगाश्रयधृताःसनिर्झरैः॥ सरित्प्रवाहैःप्रकटप्रतीरकाननभःप्रवर्त्तंतिमहीप्रदेशकाः॥५५॥ चलच्चलत्केदरभूधरैःकुलंगजस्यभीत्यक्तजलंविषीदति॥ सतालपंकानिनमंतिभूभृतांभृंगाणिवक्त्राणिसमासमंकरे॥५६॥ तरूर्ध्वभिन्नंमलयानिलेरितंतिरोहिताकारुणदीर्घदीधिति॥ दिनांतरम्यातत्संध्यरावन्नभःसमाक्रामति कौक्षमंरतः॥५७॥ रसातलोत्क्षिप्तससांद्रकर्दमानिरंतरंमूलविपाटिताअपि॥ विवर्धमानाइतिबुध्यतेपुनर्नवैवमुच्चैति २७
धसाधरामपि॥५८॥ महेंद्रलब्धैःशिखरैर्नभःकृतैर्महीनुपेतैर्मलयाद्रिसानुभिः॥ ततैर्नुदद्भिःकटकैश्चविंध्यजैःसज्यैःसमेताः

विवाजिरे॥५९॥ विशंकटांशैःशिखराणिवक्षसानितंबभागंग्रहणावधिभिर्हरीः॥ करायभागैःप्लवगामहीधरान्मिथोगतास्तेरभसेनतन्मसुः॥
॥६०॥ श्रमाच्चलश्रोत्रदृगंसमायतावरुग्रहस्तंपरिवर्तितांननं॥ रुचाकिनुध्यायतिहस्तिनांकुलंभ्रमासहंभातिमपाकरोतिवा ६१॥
द्रुमाभ्रतिर्यगतवीक्षणोद्दितरलदृलाक्ष्मानयितावितूर्णिताः॥ महेंद्रविश्लिष्टघनानिसत्त्वतुर्लताबनानांवजुघूर्णिरेक्षितैः॥६२॥
परिस्फुटंतोःपिसनिस्वनंलब्ध्वाधभागाःपरितःप्लवंगमैः॥ महीध्रभारांकुशितैःफणेनंतैर्नभोगभारांभुजगेर्विभाविताः॥६३॥
तथाविधैःस्तोणिधरस्यसंभ्रमेविजृंभमानेवतजीवितेष्वपि॥ सुधप्रयत्नंनयनायतंघुनर्जहातिनोमीनकुलंनदीगृहान्॥६४॥
समाश्रितानांचपटीरकाननंशिलासमाश्लिष्टसतुरंगमद्विषां॥ नचावबोधोक्तिहिमांकरोचिषासमाहितानांतमसामिवक्वचित्॥
॥६५॥ अर्धार्धमुच्चैस्फुटितामहीधरावितंबतावानरवाकुपीडिताः॥ अर्धार्धमुत्क्षिप्तनितंबभागकाःपतंतिचार्धार्धशिरस्वाग्र

सानवः ॥ ६६ ॥ विनीयतेयस्यतुलांगिरेः शिरः परिच्युतः प्रस्फुरितश्चयोऽचलः ॥ सरश्चचोक्षिप्यविषज्यतेगणैरपूर्यमाणेहिभरेवनौकसां
॥ ६७ ॥ पृथगतान्लोचनपात्रतः कणान्करेणवोवाप्यमयानथोद्वहुः ॥ विमन्यमानाविषवत्तृणांकुरंवियोजितायूथपतेर्वधूद्दतः ॥ ६८ ॥
महीधरोत्थारस्तोरगेशितुः फणोर्ध्वभागेवितते निषीदती ॥ यथायथक्षोभ्यतरंवमेदिनीतथातथाभारसहावनौकसां ॥ ६९ ॥ प्रचालि
तायेप्यचलास्तलंगताभुजोग्रघातैरसमंसमुद्दताः ॥ नितंबभागार्धककूटखंडिता महीभृतस्तेपिकृतावलीमुखैः ॥ ७० ॥ नभःसमुत्सि
क्तमिवप्लवंगमैःसुदूरभागेवकृतागायतिः ॥ प्रसरितेवावनिमंडलीक्षणात्समुत्सिपद्भिस्तरसाधवाभृतः ॥ ७१ ॥ वलीमुखैोन्मूलितशैलनिर्मि राम
तात्समुद्दतक्षोणिगभीरगह्वरात् ॥ अवंनतमूर्धन्यमणिप्रभावलिर्विलक्ष्यतेकल्पविकर्त्तनारुणः ॥ ७२ ॥ हराचलात्रोत्सितवीर्यसंचयंनि २८
शाचरेशस्यभुजावलंयुतः ॥ विमूलितैर्नेकैकभुजामहीधरैरलंघुकृतेनच्छवनौकसांगणैः ॥ ७३ ॥ धराधरोत्खातविलोपतद्दिवाकरांशुक

संपृक्ततमःसमूहकं ॥ अभूदथापांडरधूमधूसरंकृशांधकारंवलिसंवभूविरे ॥ निजाश्रयोन्मूलनकर्मकुर्वतांकलंकजन्मापिगणैन
दुष्करं ॥ अधीवाकर्षैकरसंसहात्मनाजगत्समस्तंयद्वासासभाजितं ॥ ७५ ॥ भुजोर्धनिक्षिप्तनितंबमूलकामहींसमाक्रम्यबलध्वनौक
सां ॥ रयानिलोल्लिप्तधरामहीधरागताहिसारेर्गुरवोपिलाघवं ॥ ७६ ॥ अथाचलोघंनिखिलंवलीमुखवारयास्समुत्साद्यसहर्षचेतसः ॥
विमुक्तकोलाहलगर्वमुच्चकैरधःक्रमादुत्पतितानतोलघु ॥ ७७ ॥ अथाप्रकथ्याश्वदुलैर्गुरुत्कृतालघुक्रियैरेकरयेणतेधराः ॥ विकीर्य
पक्षस्ययुगंवसंहतैर्नभःसमुत्पत्यसमूहिरेगणैः ॥ ७८ ॥ प्रतीतपूर्णाचलरत्नवालनिम्नगापयःप्रवाहैःपरितःसमाहतैः ॥ इतस्ततःपुंजि
तविस्तृतावनीविकीर्णभागैर्धरणीसमाभवत् ॥ ७९ ॥ प्रकम्यविश्रम्यभयाकुलांतरंगिरोमृगीणांचकितेर्विलोकितैः ॥ गतागता
नोवनितोद्दतानतैर्वनानिरेजुःक्षुभितेवलीमुखैः ॥ ८० ॥ विपाटितानांचविभाजितारयैःसमुद्दतानांचरुजाप्रसारिता ॥ निरा

यताश्चाथनभः प्रवल्गतांपयःप्रवाहागमनेमहीभृतां ॥८१॥समाकुलाशेषमृगंक्षयाद्भयंदरीविलाभ्यंतरपत्रिसंचयं ॥ दिवाकरस्यंद
नचुम्बिबोस्वरंनभःसमाक्रामतिदोलजालकं ॥८२॥विशंकटांशेयुनिधायभूधरान्सरक्षिणेनच्छिखराणिदोस्तले:॥परामृशान्
न्यस्यनितंबभागकान्नायेषुवामेषलचक्रपेश्चयः॥८३॥पुराप्रयाणेभुजमाश्रसंगिनांनचेवपर्याप्तसमानसंवेभवं ॥कथंनुतेषांसव
सुधराभृतांनभस्तदेवप्रभवेद्वनोकसां ॥८४॥समंसमेतोद्धतमूलभागकान्निधोनिघृष्टोर्ध्वविमृष्टनिम्नगान् ॥जिगीषयान्योन्य
महंयुनायुधोवहंतिरवंक्षोणिभृतोवलीमुखाः॥८५॥घुसासमुत्खातधरस्थलावटान्जलेनपूर्णान्नलिनीपतिप्रभान् ॥मही राम
धराक्रमिताववनौकसांचिरंनिरीक्ष्यव्यतिचक्रमुर्गणाः॥८६॥क्षणंमिलन्मेघतटारयोक्षिपंधराधरस्थाःपरिवर्धितायताः॥ २९
महानदीनामभितोनभोंगनंपयःप्रवाहाःप्रवहंतिबोधताः॥८७॥महीधरैतुंगतमामहीधरान्नभस्तलेदंतविघट्टितामिथः॥

धुतेमहीध्रेविधुताविघट्टितेविघट्टितानोवनवारणाःक्षितौ ॥८८॥प्रवेपमानातिविशंकटोछलत्पयोधराणांहरितांमुखानितत्॥महीध्र
जालैस्तनुमध्यतायुषांपरागगंधेननिमीलितानिव ॥८९॥महीभृतोबाकुलतेनधारितान्नभः पतद्भिपितपन्नगानरयैः॥मुहुर्विशीर्णाछि
खराग्रपूर्वगमाःकरेर्हतीयैरभिधारयंतिते ॥९०॥पयःप्रवाहाःसरितांप्लवंगमप्रणीयमाणाचलशृंगनिर्गताः॥भवंतिमार्गागतमेदिनी
भृतांक्षणंरयोत्क्षिप्तशिखामनिकैणाः॥९१॥रयप्रकीर्णद्रुमसंचयांश्चयन्वनौकसांशीर्णपयोधरान्धरान् ॥महातपक्रांतगजेंद्रकंदरान्
समुत्पतद्भिर्वहंतोगगनंजगाहिरे ॥९२॥रयत्प्लवावद्गणनीयमाननन्महीध्रशृंगांतरितापटीरभूः॥छायानुमार्गप्रतिलग्नदर्शनाच्छिखातपत्रैः
रिवधावतिस्वरा ॥९३॥निभालितायैर्नचतैर्वलीमुखैरितः संस्थापितायैर्नचतैःकरैर्धृताः॥उन्मीलियैर्नचतैर्वलीमुखैः समुत्पतद्भिर्नयिता
महोरधिं ॥९४॥अवनीधरविकीर्णभग्नभूमीरुहगणपूरितकीलितःप्रगाढः॥रयपतितविघट्टितभिन्नतापवितनतोलविशंकटप्रबंधः॥९५॥

विषमस्समविनिर्मितःपयोधिश्रतिगतविस्तृतलीननक्रभागः॥सततगतिपथःप्लवंगमानामभवदिवास्थिरसंक्रमोद्वितीयः॥९६॥युग्मकं॥अति
३० रयवस्सतोगृहीतशैलंसपदिगतंतदमाशुतन्निवृत्य॥समभवदनुरागपुष्कलेनेत्रंरघुतनयाभिमुखंप्लवंगसैन्यं॥९७॥किमुजगदगजून्यमेतदा
सीत्प्रलयमरुद्भिरथप्रणीतमेतत्॥अथजगदिदमन्यदौलंक्यगतमहोगगनंधृताक्षितिःकेः॥९८॥ ॥इ से स णो हा थ्ये वें त्
ठ ना ष स ॥ ॥७॥ ॥श्रीदत्तप्रसन्न॥ ॥७॥ ॥श्रीरामोविजयते॥ ॥७॥ ॥७॥
अथात्मशक्तेनिकषंप्लवंगमाव्यूहंपुरोरा[illegible]वणवीर्यजेत्रं॥सनातनंरामयशाःप्रवाहंप्रचक्रमुःसेतुपथंविधातुं॥१॥नभःसमुत्पत्त्युत्थूला रामू
न्प्लवंगामहीधरांस्तान्मुमुचुःसमुद्रे॥क्षयोद्वहद्भ्याकुलवेपमानान्भुजेर्वहस्यवभूमिभागान्॥२॥विलोकितोनप्रपतत्सुदूरात्पतत्सक ३०
शैलेषुचवेपमानः॥आंदोलितस्तत्पतितेषुचास्तंगतेषुवार्धिःपरिवर्धितोभूत्॥३॥आवर्तघूर्णायितनीतवस्त्यंमहोद्धताकुलितांबुजंतु॥

मलीमसस्थायमभूत्पयोधेर्जलंपुरोत्पोछलितागतंतत्॥४॥विशंकटाभःस्तिमितावनीध्रःपु[illegible]नःश्वदेवाग्निलिहिसंघः॥तथेवदेशो
ऽधनभोंतरालःप्रदृश्यतेस्तेघटितोचलोघः॥५॥नीताभयंवैरिगणाःकपींद्रैर्धुतःसमुद्रस्कलितामहीभ्राः॥नकेवलंनामहोद्यमानाहार्हो हि
सारोगुरुरत्नवद्यमोऽपि॥६॥योयोहिद्रव्येतगिरिःप्लवंगैरेकेकशस्तेविनिवध्यतेऽधिः॥विभाव्यतेपाथसितेपतंतः कुतोगतास्तन्तुनलक्षितं
तैः॥७॥वल्लीमुरुवाविटपवलज्जुरालीविशृंखलाभःपरिकीर्यमाणाः॥नास्थिंगतारण्यवनभ्रःपतंतोभ्रमंतिरावर्तगणेगिरींद्राः॥८॥निःशेषभू
मंडलवेष्टनार्हःशृंगावरुत्धारुणवाजिमार्गः॥वितर्क्यतेतेलुगतयायईदृक्तिमिंगिलास्येतृणवत्समैनैः॥९॥अतर्कितस्थापितविस्थआरा
शृंगांतरालानिःसृतशिल्कीकाः॥पश्चात्पतेद्दिग्गणःपयोधौपूर्वंनभस्यन्यधरोधसंगः॥१०॥रसंतिरीर्ध्वंविकटावलंतःसरित्पतोमारुत
पूर्यमाणाः॥वेगच्युतानांधरणीधराणांरसातलांतर्गहनाहिमार्गाः॥११॥उत्क्षिप्यमुक्तागगनेमिथस्तैःसंघट्टभिन्नाःप्लवगैर्जवेन॥जंभा

रिदंभोलिभयाद्दिवैतेप्रयांतिरत्नाकरमद्रिसंघाः॥१२॥रयेरिताभिन्नदिशाद्रिशृंगानिजात्ववीरेणुविधूसरंगाः॥पदंतिपूर्वंगिरयस्तदंतेश्रो
तांसितीव्राणिमहानदीनां॥१३॥वल्लीमुखैर्वेर्निश्चलतामुपेतैःसुनिर्मलांभःपृथगीक्ष्यमाणाः॥तिर्यग्गताःपाथसिसंचरंतश्चिरेणनश्यंतिगि
रींद्रसंघाः॥१४॥फेनप्रसूनांतरवेपमानकिंजल्कितांबुप्रकटाणिसद्यः॥तरंतिरत्नान्यभिसूचयंतिरयेनमूलोलवनितंपयोधिं॥१५॥धु
नोतिवेलाभिवमेदिनींतद्विनालिसद्यःसमयंबलैर्वान्॥भयंबगृह्णातिनभःपयोधिःस्वभावबन्धुंचतिभोगिलोकं॥१६॥पतंतिवार्धो
विल्पांतरालनतापशावृत्ततरुप्ररोहाः॥मूलाभिनम्रांबुधराद्रिरीद्रअधोमुखांहोसितनिर्वबोधाः॥१७॥घनापतच्छैलरुदूरितांभः कणां
धकारास्तमितानुमहीध्रान्॥संक्षोभितास्थिप्रतिनिःस्वनस्तान्सकेवलंवांसतिपात्यमानान्॥१८॥स्तोकप्रधोतांवाशाढाःप्लवंगार
सातलोष्णाधितधातुपंकैः॥कलंकितास्याःप्रतियंतिमुक्ताचलोछलत्स्कंधविकाशितांगाः॥१९॥अनारतंनिर्वरनीरवेगैर्लघूकृ

तावासविधूतवृक्षैः॥ऊर्ध्वप्रकीर्णाजलधावयोर्ध्वक्षिप्ताःक्षितिध्रानिपतंतिमूलैः॥२०॥निवृत्तनीराचितपुष्पपुंजाःसकुंजराभुग्नतरुप्रकीर्णाः॥
सदानगंधाहरितालपिंगामन्नाद्रिमार्गाजलधौविशंतुः॥२१॥तटोत्कटास्तायितशैलशृंगादेकभ्रमभ्राम्यदधीनगात्राः॥सरोषताम्रेक्षणका
लुलापाःप्रयांतिचास्तंपतिताःपयोधौ॥२२॥विभिन्नमुक्तांमधुनंमृगाणामेकैकदृष्ट्यासुरितंमिथश्च॥अस्तंव्रजद्भावनतोन्नतोर्मि
कृतंपुनर्गर्जयतिभियमानं॥२३॥दंष्ट्राविभिन्नाद्रिरदेंद्रकुंभाअंभोद्विपानांकरकथ्यमाणाः॥उच्चैसमुक्तास्त्वभृतास्यगर्तावसं
निचार्ताःसलिलेमृगेंद्राः॥२४॥उद्धर्षितांभःकरिणःकरीद्रागिरींद्रपातोद्भवजातरोषाः॥अवापतद्भिर्मकरैर्विलूनगात्रावरानिर्द
यमस्तितत्र॥२५॥वीचीभिरंभोधरकंदरास्थेभ्रांतंवलंतीभिरनोकहेषु॥अरण्यवद्दीभिरिवातिभूत्प्रवालजालाभिनवप्रवालं॥
॥२६॥महीधरेरुत्तरवर्तिनेःपतद्भिःसमंधरण्याःसरितांपतेश्च॥उज्याद्यतेवेगमरुद्भिरीरंसन्नदश्रोतमनंतधाम॥२७॥वेगात्

समाविद्धपरिभ्रमंतःशृंगोच्छलन्निझरवेष्टितागाः॥घनावली सम्वलितालताभिः श्लिष्टावलंबीभिरगाः पतंति॥२८॥ मिथः सकोलं
हलमापतंतः संघट्टशीर्णाचलसानुभागाः॥ नभःपयोवभ्रथगिताःप्लवंगानिर्यांतिनिर्धूतशिरःशतांगाः॥२९॥ महीध्रघातोद्धतसि
तांबुसंघैर्भृयः समंरेचितपूरिताभ्यां॥ पातालवक्त्रप्रभवाततांतर्नभोवपातालमदर्शिलोकैः॥३०॥संक्षोभभिन्नोद्भवभूमिपद्म
जलावरुग्णोबुजकाननांकाः॥ इंताबलालंबितशीर्णशृंगाःशैलाःपयोधौपरितोनिपेतुः॥३१॥ गिरींद्रघातेध्वनतिस्मरोध
समाकमेद्भाम्यतिचास्मरोधिः॥ प्राग्रोत्सवस्थांमथनस्यसर्वानकेवलंनिर्दयतेस्मधांसः॥३२॥उत्खातपातारिरसंप्लुताब्धिवि
क्रूरघोरध्वनिवाःकथंयम्॥ रक्षोनगर्यागमनोद्यमोपिस्वदारुणारंभतमोविभाति॥३३॥खंडीभवद्वीप्ररयोर्ध्वनीतनभोभ्रम
कांचनसानुभागाः॥ स्रगधिपुष्पोत्करधूलिपिंगाःपतंतिविद्धागिरयःप्लवंगैः॥३४॥कोलाहलःकीशबलस्यवाब्धिर्विबधवर्धते

चोज्वलदोर्वबक्त्रः॥ समीरणावाविवनामहीध्राःपतंतिचोत्पाथितनिर्भरौघाः॥३५॥ क्षिप्तानिवृत्ताहरिचंदनानांसौरभ्यमत्तारभसो
त्पतंतः॥ आस्वादयंतिस्मपयांसि वार्धेर्महानदीनांलवणानिमत्स्याः॥३६॥निपेतुरब्धौविषरत्नतास्राविघट्टमानासमसमध्यभा
गाः॥ उर्ध्वद्रुमालीहरितादरीषुपराकृतार्काद्युतयोनगौघाः॥३७॥वेगापवृत्तागिरिघातविद्धनीरेपयोधौभुजगाधिपेन॥ तुल्याग्र
वक्त्राहिषमाभियानाधृताकथंचिद्वसुधाविवर्त्य॥३८॥भयेषरोद्वःकुलिशास्यकीलरवुराग्रघातंधरणीतलंच॥ अंभोनिधिर्मथन
जामवस्थांचिरेणसस्मरपुरानुभूतां॥३९॥पटीरवीरुद्विहितेतवर्हीदशास्यरोषाभिस्तृतापदब्धेः॥शैलाहतःस्मारितमंथनार्त्ति
रिवांबुराशेःकिमुवान्सकुंजे॥४०॥पाथोधिपाथोस्तमितेषुधातुरजोवसुश्लिष्णविद्रुमातः॥शैलेषुसंपातविमूर्छितेषुउद्भात
ऊधावतिश्रीकरणांशुमालीः॥४१॥पटीरनिर्यासमहौषधीभिःसुवर्णमलंधावितधातुरागं॥आविद्धशैलोर्मिबलन्महीध्रैःपाथोधि

DEPARTMENTAL MEDICAL

पाथोरक्षतिस्मघोरं ॥४२॥च्युतापृथग्भूयगिरेर्लघुत्वाडूढूतनीराकृतपत्रलाग्राः॥आकृष्यमाणाजपिभूरुहौघाः समुत्पतंतोगगनं
वयांति ॥४३॥नभोनिपाताहतिभिन्नमेघविभीषितस्वर्नगराप्सरोभिः॥अन्योन्यमावर्जितनागराजगात्रैर्यसंभावितमत्सरैस्तैः॥
॥४४॥स्फुलंत्फणाभ्रांततदंतकोटिदष्टार्धरेर्वितधराधरोभैः॥वलीमुखानांप्रवलैर्वलौघैर्विभिद्यतेभस्मरसांबुराशेः॥४५॥युग्म
कं॥समीरणापूर्णगुहःसमीरक्तनाकमाधष्टितसानुरध्रौ॥उच्चैर्भुरोडूतमहेंद्रचापगर्भैःपपातासुमहेंद्रखंडः॥४६॥मिथोविघट्ट
धरणीधराणामाविष्कृतंसोद्दपयोदहानेः॥दधभिकुंजानिलवारिवित्थेभृंगंभवेत्किंनशतंदशति॥४७॥महीध्रघातोच्छलितोग्र
याद्रेर्दंष्ट्रानिकृत्ताःश्रवदस्रसक्ताः॥फेनाभिषक्ताजपिहारिणोत्थोवालप्रदेशाश्चमरीमृगाणां॥४८॥उल्लिसहस्तेगजनाथविध्वस्त
मुस्तत्रुद्राहनथांबुराशेः॥स्फविस्फुलोनांभितदंतिशावमंभोभ्रमेभाम्यतिकुंभयूथं॥४९॥दृशोकथंचिद्गिरिवरान्निर्यद्भीचीस्खल

न्मारुतवेपितास्तु॥नदीषुयावद्वितनोतिरामःस्थात्ताददत्तावदिवास्यशीता॥५०॥दृप्तप्रवलाःशिखिकुंजलायछंरवोत्करावर्धमभिप्रयांति॥
रसातलाकर्षितरामबाणविभग्नपक्षारचनाजलौघाः॥५१॥निषण्णभीतांबुचरंविभिन्ननीरंकृपोत्थावितदंदशूकं॥शीर्णस्वभावातिशया
भिकृत्यपक्षाद्रिसरस्येतनरसातलंलब्ध॥५२॥संक्षोभितांभोधिसुरद्वाश्वतीर्यस्खलद्गिरीद्रस्वलितागजेंद्राः॥अभोगजाभर्षकृताक्षिसस्था
पनैतिचांभःकरिभिर्गृहीताः॥५३॥नितंबभारेर्गुरवःखगेंद्रःक्षिप्तानमूलंवलिसद्मनस्ते॥तथायथोर्ध्वांशितनीरभारयुरुकृतायांतिमहीधरौघाः॥५४॥विसंष्ठुलानेकपयूधभारभृंगांबुमग्नार्धकविद्रुमस्य॥गिरेर्मुहायामिथुनंस्फुराणांनिगर्त्यरक्तंजीवइवोत्पपात॥५५॥भु
जैर्धृताभूमिधराद्रुमास्तैर्धरेर्द्रुमैश्चाथपयोदसंघाः॥निर्मीयतेसेतुरथस्विदेतैरहोसिदभ्रंपरिमीयतेनैः॥५६॥नभःसमुत्तोभित
भूरुहौघाःवेलेरणाद्वर्तितमुग्धमत्स्याः॥वेलामहीध्रस्खलितोर्ध्वितोयाःस्फुलत्तिकस्रोत्रचयाःपयोधेः॥५७॥वलद्भिरन्योन्यम

हंयुताभिर्वलीमुद्वेवीशितहर्षनादैः॥मिथोरयोत्क्षिप्तविधूतकीर्णरत्नानहीध्रानिपतंत्यधस्तात्॥५८॥विमर्दिताहींद्रविरुग्नभोगोद्गा
भिरुग्रीर्घ्यतलत्संपुटांतं॥पातैर्गिरीणांधरणीविधाताःपातालमत्थाःपरिपीडयंति॥५९॥परस्परास्फालितचूर्णिताभिर्मनःशिलाभिः
क्षरितैःपतद्भिः॥वस्कंधराधारिभिरंबुराशेर्मदारुणंनश्यतियत्तदंभः॥६०॥निशाचरैरद्रियमाणशीतावाप्यातिगाढप्रविलोकितस्य॥
फलंतदेतल्लिलताववासीत्स्कंदारुणंतस्यहिभीषणांतं॥६१॥युग्मकं॥रत्नान्यनर्घाणिशिलाहतानिपाथोनिधेरंभसिचूर्णितानि॥
संपूर्यतेहंसकुलावलीभिर्नभोघनाभ्रंवनमेखलाभिः॥६२॥रसातलंगर्जितभिद्यतेभूर्निपात्यतेवारिमुचांसमूहः॥गणाग्रणीपा
र्श्वमितःपतंत्यवंगसैन्यंपरितःप्रयाति॥६३॥अमुक्तपीडःपरिघूर्णतेधिश्चिंधपर्याकुलनीरसंघः॥स्थलीद्रुशाखामृगवेगविद्ध
महीध्रपातात्प्रहतिविप्रकीर्णः॥६४॥विस्तारलग्नंपरिभिन्नकक्षिमुक्तोत्करंविद्रुमगुच्छनीलं॥द्रुमावलीनांजलधौसुतानांसपल्लवंकोमु

मभूषणंच॥६५॥अभ्रांतनिर्यन्मकरंदधारानिहारिहारीकृतयौवनानि॥अस्तागतानांधरणीधराणांवनानिरम्याणिव
नद्विपेंद्रैः॥६६॥अमर्षनिर्द्रोःसमसप्तरोभिर्लीलाविहारैर्मुदितानिसद्यः॥प्रस्फूर्जथूत्कैर्धवलध्वजोमाबुद्धैःसरन्नृशंसतिनिर्व्य
लीकं॥६७॥युग्मकं॥वहंतिकीर्णाःप्रभवेन्नभस्तान्प्रतिच्छतीस्वंजलधिधरित्री॥धराधरान्नूयछतिभोगिलोकस्तथाप्यगाधो
दरएवचाधः॥६८॥दरविदलितशैवलकीर्णपंकप्रतिगतनिर्वृतसेरिभप्रतानं॥द्रुमपरिगतविद्रुमाटवीकंस्थलचलसंगतनीर
जंतुजालं॥६९॥वनगजमदगंधबुद्धजृंभातनमुरवधावितमुग्धनीरसिंहं॥अभिसुरवपतितावनीध्रभीतप्रतिवलितो
रगघूर्णमाणनीरं॥७०॥जलनिधिपरिलीनकाननांतःस्खलितविपांडुदलोच्चयाभिभूतं॥मदनाविटपिभंगनिर्यदुग्रस्व
रमविसर्जनविक्लवांडजोघं॥७१॥शिखरिशिखरवेगितछदाद्रिप्रचुरविक्षितवल्लवीसमूहं॥विषवदभिनवातपाभि

शीर्यद्दिषनिभवर्णमहीरुहप्रसूनं ॥७२॥भ्रमिगतपरिघूर्णमाणभूभृ रतनशीकरकल्पितांधकारं ॥जलपतितमहौषधीय
गंधप्रहतनालोछलविह्वलोरगोघं ॥७३॥भ्रमिगतसलिलोदलभ्रमद्भूधरकटकप्रकामभिघूर्णमानं ॥उपरिगलफणींद्ररत्न
रोचिर्भिलितमितिक्षमयतिसिंधुराजं ॥७४॥अनवरतविसर्जिताभिदैर्घ्यप्रतिगतविस्तृतपर्वतोविशालः ॥नभसिविप
रिलक्ष्यतेससेतुःपयसिगतःपुनरंबुधेर्नदृश्यः ॥७५॥अश्रांतश्रमपिछिलातिरभसोत्साहप्लवाहस्रथाःस्तोकंस्तोकमथा
वनीध्रधरणेषद्व्यग्रहोःशालिनः ॥आरब्धाःपरितोनुरागइवतत्सेतोर्विशीर्णेपुनर्लंकानर्थघटोरीयसिगिरीणान्तैर्दमेते रामः
गणाः ॥७६॥ ॥इ से स णो हा व्ये ल प ना स मः र्गः॥ ॥श्रीकालभैरवप्रसन्नं ॥ ७॥ ॥ ३५
शृंगानिर्भुरविधौतमानप्रांशुकेतुचलदंबरखंडाः ॥आयतिस्थगितविष्णुपदाश्चेद्दिक्षमस्तमनुयोतिपदंतः ॥९॥श्रांतकपि
प३

करधूततटाग्रास्तर्हिशोषगिरयस्तटभागे ॥स्थापिताःक्षणविलक्षितभागाःसर्वतःसमभिनीयकपींद्रैः ॥२॥युग्मकं ॥पर्वतक्षुभित
सुक्तविभागानामपूर्वपरिणाहनिवेशाः ॥मंदमंदचलदूर्मिविभागाःसंचरंतिजलधेर्जलसंघाः ॥३॥भिन्नसंघटितपुष्कघूर्णोघूर्णनभ्रमि
तभिन्नशरोघः ॥शैलसंभ्रमधुतोविधुतांबुःसन्यवर्ततपतिस्तटिनीनां ॥४॥ हीनवीचिरवमत्तयथार्हस्थानविभ्रमितदेवपयोधेः
लक्ष्यतेस्मिमितमंबुगभीरंदुर्निरीक्ष्यमिहयत्क्षणतोऽभूत् ॥५॥भ्रमपत्त्रमिलितार्यमरत्नसंभृतभ्रमिसमोक्तिकपुष्यं ॥विद्रुमा
कुलितपद्मवनंबुशोभितेस्मिकुशेशयकंबु ॥६॥उत्तरत्कुलितपुष्पकदंबाक्षीयमाणकिरणाकणताम्रा ॥मंदमंदमथसीदतिकी
र्णाधातुपंकरुचिरंबुधिपृष्ठे ॥७॥ दानगंधमनुभूयगजानामुद्गताअभरवरातपविरेधाः ॥विह्वलाःप्रतिगतानिजहस्तशीकरैर्हि
मसुरवाःसलिलेभ्यः ॥८॥भग्नशारिवकलुषाणिकषायोद्भिन्नपंडरितफेणभृतानि ॥प्रांशुकेद्रुपतनांगतपांशूसरणिसारितांहू

सुरखानि ॥९॥भूधरस्फटितनीरधिविक्षोभाघट्टिताः रवसुमहेंद्रनितंबाः॥स्नानवोमलयगोत्रनितंबेनत्रचास्यकलकामृदितेभाः॥१०॥पांड
रस्फीतमंदनिवृत्तस्वेदयज्जलतरंगितपृष्ठाः॥दंदश्यूकपतिकंचुकभासःसक्रमोक्तिफलाः पुलिनौघाः॥११॥क्षोभयंत्युदधिमुत्सुभि
तंतेखंगतानिपतितोःपुनरुध्वं॥भूयएवगिरिघातविकीर्णालोकिताःस्फटिरमंबुनिकायाः॥१२॥ईचिवानथनलाहितनेत्रःसंच
लन्मणिशिलासनपीठः॥उद्धृतायतकसव्यकराग्रोपितत्रिकभवःप्लवगेशः॥१३॥दूरवर्तिविरलाचलदृश्याश्रोणिवाक्षपमितःकपिसं
घः॥दृश्यतेतुनहिसेतुपथस्तन्मापुनर्नमनुरामधनुस्तत्॥१४॥वारुणीहिमकरस्मरुरलंकौस्तुभंचकमलाचस्फुधास्ता॥सेतुतःकि राम
मुलघुप्रतिराव्ययन्नदत्तममुनाःकथमेतत्॥१५॥अद्यचापिफणिपिष्टयवर्ष्मलयवामविशिखाहिसधूमाः॥क्वारव्यमानमलिलाहलि ३६
शीर्यहीतिहोत्ररयहेतुयरणे॥१६॥तत्समन्नलघुबंधयसेतुमधचेकमतिदूरनिवेशो॥तौस्फवेलमृयोहिभवेतांभागयुग्मविकटोस्फ

समुद्रः॥१७॥तद्वचोनुकपिसैन्यसमूहाद्भक्तशिल्पनिपिलाध्यवसायः॥संभ्रमाहितहरीश्वरनेत्रःप्रोचिवान्ननकपिःकपिराजं॥१८॥शृण्व
तांमतिशृणोमिहरीणांरामचंद्रपुरतःप्लवगेश॥सेतुबंधजनितामयितुभ्यंदेवनान्नतफलान्नभवित्री॥१९॥अद्रयःक्षयमिताविधुनो
धिर्दंदश्यूकजगतीहलिताबा॥जीवितंननगणितंतवचाद्यत्रक्रमाधिकृतरोध्यवसायः॥२०॥पश्यकाश्यपितलेवपयोधौसंयदद्रिम
लयेवयस्फवेलं॥निर्मितंधरणिवर्त्मविशालंसेतुवर्यमतदिहाद्यहरीशा॥२१॥किंतरत्नविरलाहितशैलसंक्रमेणकपयःसहिहीशा॥किंस्वि
दाप्लवविधुतोदधिरश्मिसचेवालमहीशकलेन॥२२॥पश्यवामलयरुधस्फवेलंसंगतःप्रतिगजंवगजेंद्रः॥विक्षमेवमवाबाद्धनिरुद्धः
सागरेसुखपटंवधुनोतु॥२३॥किंघनोघस्त्वनाघटमानंस्माधरालिघटितंनवसेतुं॥धावदुग्रहरिसंचरणार्हंमाहरामिनभस्विप्लु
वगेशा॥२४॥किंस्विदर्णवमहोदरभागादूर्धनिश्चलरसातलशैलाः॥अंबुपृष्ठपरिलंबितपक्षाबाप्नुवंतुलयपर्वचयंतु॥२५॥तान्नि

योगपरिमुक्तमहीभ्रामत्पथानुसृतयोघटयंतु ॥ दृष्टदोषमनुपायनिवेद्यात्सेतुवर्त्मनचिरात्सुखसाध्यं ॥२६॥ विश्वकर्मतनयोक्तिसुधाक्लृप्तसू
रितश्रमविमुक्तनिनादं ॥ उद्वहीतधरणीधरगीर्णोर्द्धिवानमचलत्कपिसैन्यं ॥ नव्यपल्लवभृतास्यशरीकः स्वर्णधातुचयशोणमवीचिः ॥ प्राकृ
नलेनजलधौधरणीभृन्मंगलयकलसोन्यधिलेव ॥२८॥ प्राकृतथातरगतः समहीध्रश्चिक्षिपेजलनिधौहनलेन ॥ संक्रमेस्यसमलक्षि
सुरवंतर्यनयातुनगरीविलयस्य ॥२९॥ उक्तिपोषः ॥ इत्थमद्रिपतनोछलदंबुन्यायतोभ्रमतिवेगसरिद्दाः ॥ येनभूधरसजोमलिनानिक्षा
लितानिहरितांवरत्नानि ॥३०॥ अंभसार्द्रघटमानविभागानाभिलक्ष्यघटितांतरदेशाः ॥ अप्यनिक्षभितवार्धिहतास्तेतत्यजुर्नहिमिथो रामू
गिरिसंघाः ॥३१॥ कूलविस्थगिरिजालनिरूत्थंसस्थितप्रतिपथांबुनिकायं ॥ प्राग्वदेवगतिवर्त्मनदीनांनिर्गमस्यवबभूवलदेव ॥३२॥ ३७
अप्यधःशिखरिणःकपिमुक्तास्तंगभृंगशिखराःप्रपतंति ॥ चूर्णितापुनरमीगुरुमूल्याःशोधृताःखलुयथेवतथेव ॥३३॥ गाढखातपृ

थुकुंभतटांतर्भग्नकेशरव्राटाहिमगेंद्राः ॥ कपयंतिजलरंतिमुखानिकोपिताःस्थिरपुनर्भवकाः ॥३४॥ दानगंधपरिसारितपाथःकुंभिखंडितक
रान्कुपितास्ते ॥ केवलंलवणवारिविलिप्तान्जानतेव्रणमुखान्ववनेभाः ॥३५॥ पाणियुग्मपरिणद्धविवृत्तपक्षसंपुटकनिक्तमगानां ॥ कर्षयं
तिगणमुत्प्लवभाजामुत्प्लुताःकपिगणाःक्षुभितांभः ॥३६॥ तिर्यगर्वलितसारितपाणिप्रोद्धतप्लवगविक्षतमहीध्रः ॥ तत्क्षणोच्छलितकेशरवा
जिवारिवर्त्मविदधेकपिशिल्पी ॥३७॥ पर्वतोघजनितक्षुभितोर्मौदृश्यमानमवनीविवरंयत् ॥ विश्वकर्मतनयाहितरत्नाद्दिश्यलक्षितवतो
निकणस्थि ॥३८॥ आत्तगाधमुदधौवनयंयंरोपयंतिगिरिमुत्धृतशैलाः ॥ तत्रतत्रविनिधायपदंतद्वर्धतेपुरतएवससेतुः ॥३९॥ एकदे
वहरिभिःपरिमुक्तानेकदेवपतनोत्थनवस्थं ॥ एकदेवपरिगृह्यनलोपिस्थापयन्नरवयतिस्वयमद्रीन् ॥ ४०॥ अव्यवस्थघटितान्घटयंस्ता
नाहितानथविभर्तिनलेन ॥ सेतुवर्त्मपुरतःप्लवगोघैर्वेष्ट्यतांबुवबृधेसरिदीशा ॥ ४१॥ शृंगवित्थहरिदश्ववरथांगंयंयमद्रिमिहतेप्रलयं

DR. BHAU DAJI MEMORIAL

ति ॥तंतमाक्षिपतिसत्पथेनरीटयानलकपिःपरिलोक्य ॥४२॥ विस्तृतांबुजतडागशिरवयानूसेतुसंक्रमरुचीनचलोधानू ॥सेवयासलिलधेः
परवंतोधारयंतिवलिसद्मधरास्तानू ॥४३॥रोधसांगतनिवृत्तविशालश्रोतसाकृततमावनराजिः ॥इंद्रनीलमणिकांतिरुदंचद्रोचिरोघविट
पाचलतिस्म ॥४४॥अंबुधौसलिलयूथपतीनांदंतकंकलितकालभुजंगाः ॥लोहमंडलनिभाःप्रपतंतिक्षोभितप्रतिगजप्रतिविंबाः ॥४५॥
यःक्षितीध्रपतनाद्विनिवृत्तस्तोयधेर्वलतपयःसमवायः ॥प्राकृसरुवविषमस्थधरोधंसेतुवर्त्मसमतांविदधाति ॥४६॥क्षोभितांबुदृसमग
करींद्रदाननिर्भरविभूषितकुंभाः ॥पाशवत्पदविलग्नभुजंगान्कर्षिनान्नाकलयंतिजवेन ॥४७॥रत्नरोचिरमलागिरिघर्षाद्भिन्नकृष्णमन
योंबुरयेण ॥धारिताःशिरवरचूर्णितकंचुत्रुटधाःश्रुतरफेणतरंगाः ॥४८॥सज्जमानगिरिभिःसममस्थिर्यावदेवतनुजीयतएषः ॥मूल
गोत्रपतैनोद्रमितोभःपुरितोर्धिरुदगादथतावत् ॥४९॥ निर्मितोवजलधोनवुदूरासृश्यतेनलपथोथसएव ॥दृश्यतेप्रतिगतेसलिलौघैः

पूरितस्फुटदरंबरधइवेति ॥५०॥ऊर्ध्वविस्फुटत्सरिन्मुखजालाःस्वस्थलस्खथसरद्धिरवरोधाः ॥५१॥ दोलयंतिवनभःक्षितिखंडाःक्षोभिताःक्ष
भितवारिधिभागाः ॥५१॥अर्धनिर्मितनलात्पतथार्धाविंध्यभूमिधरमंबुधिनीरं ॥अर्धसारितरसातलमर्धदत्तरामदृदयक्षणसौख्यं ॥५२॥
पूर्यतेचवलिसद्मनचापिदिक्करींद्रगमनप्रतिघातः ॥दत्ततोयधिनिकामनिकेतःपूर्यतेप्रथमकोलपदांकः ॥५३॥मथ्यमानमचलैःस्खव
लिताद्रिधातुजालनवपल्लवरागं ॥भग्नभूरुहकषायरुगंधिजायमानमद्रिरंवजलंतत् ॥५४॥चालयेज्जलनिधिर्विवरस्थंशैलसंघमि
हयेनयथैव ॥संधिलीनशिखरस्थिरगाढस्तेनतेनघटतेनलसेतुः ॥५५॥कृत्यतेतुमलयाच्चिरसिद्धैः किंस्विदभ्रघटितःपतनि
स्म ॥अंबुधौनुघटतेनलसेतुर्निर्मितःकिमुनिवेत्यधरेषः ॥५६॥लुंठितोद्धिपयःस्तनयित्नुकूटवत्पतितभूधरतुल्यं ॥टंकछून
मिवसेतुपुरस्तादंतरीक्षशकलंपततीव ॥५७॥अर्णवांबुगगनेगगनंतन्मुक्तवारिणिभुजंगमलोके ॥लक्ष्यतेत्रिदुसमंधरजालंदेववर्त्म

जलभोगिजगत्क्ष ॥५८॥ कूलगाढविगतःपृथुगर्जन्नाकलोकहितमूलमपीमं ॥स्तंभवद्वनकरीवपयोधिश्चालयन्नलंपथंवलतिस्म ॥५९॥ प्रेर्यनें

बुनियथाप्लवगोघैःक्षत्यवर्धिमस्तृणीकृतसानुः ॥ दूरदेर्घ्यनिबीडःशिरवरौ

भूतानभिपलायगतानोलस्यतेपयस्सिपक्षस्समूहः ॥७३॥ भूधरक्षुभितनीरविशीर्यन्मूलशैलशिथिलायितसंधिः ॥ शैलस्तानु
विस्रवोपलवलंबैर्गोऽयंतिनलवर्त्मपुनस्ते ॥७४॥ यावदेतिसविधंतटिनीशंविश्वकर्मसुत विजित्य ॥ पर्वताभिहतमत्यतयांभःस्तावदुछ
लतिदूरमसुष्य ॥७५॥ भूधरक्षुभितनीरनिकायायेपतंसुपरिसंक्रममेते ॥ सेहतांबुसरितांरयरीतिंदर्शयंतिविषमंवलमानाः ॥७६॥ यस्तु
वेलशिखरार्थनिमग्नंसेतुवर्त्मविरलार्धनिवेशं ॥ शैलसंक्रमपथांतरलीनस्तच्चकारतिमिमीनइहैकं ॥७७॥ प्रांशुशैलमिहयद्विषमस्थं
संक्रमेनलकपिर्विधुनोति ॥ तच्चिरेणसलिलाप्लुतभूमिःसुस्थभावमुपयातिसमुद्रः ॥७८॥ चीर्णलब्धमुदितपूर्वगोधाक्षिसशैलनिचयाहृतवा रामः
र्थिः ॥ आपगेवऋजुसेतुसुवेलाभ्यंतरेरयसुवाह्मुहूर्तं ॥७९॥ यद्यथाविरचयंतिहरींद्राः सेतुसंक्रमसपीलसमवेताः ॥ तत्तथात्वदयमंबुनि ४०
कायैर्हर्यतेदशमुखस्यपयोधेः ॥८०॥ भोगिपिष्टपविगाहितमूलः श्रोतसांचयरयप्रतिनादः ॥ स्वस्थलस्थिरतलोऽपिकपेलः शैलसंक्रम

सुरवैनिपतात ॥८१॥ राघवंतिकमतः कपिनाथश्चंदनाचलगतौपिहरीणां ॥ स्वंतशैलपतनोत्थतरावैः संक्रमंतिरलयत्सलिपूर्णं ॥८२॥ प्राङ्
नलार्धसकलः कतिनक्षेसातिभागविषमः परिपूर्णे ॥ भागयुग्मविकलाकृतिसौहार्णवः सचवलुशश्वदिवान्यः ॥८३॥ चंदनाचलनितंबसृतानां
वाः संचलद्भ्रमनतोनलसेतुः ॥ सत्रिकूटगिरिणापरिसर्पन्संभृतोविटपिनाविटपीव ॥८४॥ संक्रमध्वजाकलीकृतवार्धिपूर्वपश्चिमवि
भागमदर्शी ॥ पार्श्वयुग्मनतमुन्नतमध्योन्निसादिविनमद्विहायः ॥८५॥ व्योमरूपिणिपयोनिधिनीरेसत्रिकूटमलयाचलखनः ॥
अस्तभूभृदुदयाचललीनश्चंडवधमीरथमार्गइवासीत् ॥८६॥ पीवरश्वसितिरंगतलुलंपांडिमारतिरथापिविनिद्रा ॥ सेतुसंक्रमपथे
नदशास्यंराघवादभिसृतानिरलानि ॥८७॥ स्थूलतुंगविकटःपरिणामंसेतुमाचकसगणंदशवक्त्रं ॥ भिन्नितांबुधिनलाध्वनिषेण
कालबादुरिवसंप्रससार ॥८८॥ क्ष्माधरौघयुरुणामुरुवर्यैःसाहसेनविषमंविषमेण ॥ दूरगेणचविभिन्नमुरुस्थूलकेनवपथा

दशमूर्धः॥९९॥ सेतुपार्श्वधरणीध्रनितंबस्थास्थिरा: सजलपल्लवनेत्राः॥ क्षोभितांबुनिधिवारिसमुन्मोकुलद्युपुष्यतयत्वंविमिलिंदाः॥९०॥
॥४१॥ स्फाटिकोपलततः स्त्रिमिताधिच्छायभावितततयानलसेतोः॥ लक्ष्यतेकचनभूधरकीर्णछिन्नमध्यइववंधविभागः॥९१॥ सेतुवर्त्म
घटितानिहिमाद्रिचंदनावलिभृतोःशिरवराणि॥ हेमजालजडिमाथविकीर्णामोदमोघ्यमिहतद्विशिनष्ट॥९२॥ विक्षतागतगतां
बुरयोघाग्राहसंघभृतगर्भविभागाः॥ संक्रमेपिजलधेक्तटमार्गाजाह्निरेतवलतुंगतरंगाः॥९३॥ वत्सधेनुपतितांजलमध्येसा
द्रेवोस्वरवात्यभरनम्राः॥ सेतुपार्श्वपरिलग्नकषाग्रादर्शितार्धवपुषोहरिणेंद्राः॥९४॥ पूर्वपश्चिमविभागयुगंयद्व्यत्यगाद्बहुभजनु राम्
र्जलराशेः॥ वासितंतुकुलमध्यनिरुध्यनोदद्यौकुलसमग्रधुनस्तत्॥९५॥ धातुताम्रपवनाधुतनिर्यन्निर्झरांशुकसतुंगशिखरैर्यो॥ ॥४१॥
तीरयुग्मनिहितोनलसलोत्स्रोक्तवेलमलयाविवकेतू॥९६॥ निर्मितांबुनिधिसेतुसबोधस्माधरात्ततपथंकपिसैन्यं॥ राघ

वेंद्रगमनाहितचेतः संगतोत्सवसुखंप्रवितस्थे॥९७॥ उत्तरंतिजलनिधिंकपिसेनाः सेतुभागविकलायतशोभं॥ उर्वपीतसलिलोच्च
यमारादेकपार्श्वपरिभक्तनिषक्तं॥९८॥ कैरवशुभ्रकमलेहरिदंशुरत्नभग्नदलशालिनिकीर्णे॥ विद्रुमोपमितपल्लवराजोतीर
युग्मनिविष्टेनलसतो॥९९॥ संचचालहरिसैन्यमथासौप्रस्खलद्विविधवरसधिनिनाम॥ तंफणींद्रजगतीहितभारंसर्वधामगुरु
धावयतेधिः॥१००॥युग्मकं॥ उत्ततारशिरसोद्वहनातिस्वेदसार्द्रतनुधातुविलेपान्॥ क्षालयतनुभपार्श्वधरोघानिर्जुरांबुनिक
रान्कपिसैन्यं॥१०१॥ तंस्फुवेलमथचंदनशाखिसंचयोदितवनावलितशोभं॥ वारिपूरितबलाहकभारनम्रवीरुधमसीचस
मीयुः॥२॥ लंघितोदकमलंघितवीर्यमाकलयकपिसैन्यमथासीत्॥ रावणस्यरजनीचरवृंदंसावहेलमतिकर्मणिवाचि॥३॥
यावदेवनिजवासमनस्कंस्यात्स्फुवेलकटकेकपिसैन्यं॥ तावदेवदशमूर्धनिपाणिंसंत्यधत्तशमतोदशमूर्धः॥४॥ लोकालो

कांतस्तूर्जद्बलतिरघुपतेर्नैकवेषस्यचोच्चैर्निःसामान्यप्रभावेतदनुचविवलक्षीयमाणेक्रमेण ॥ माचीरांतर्विभक्तेशशिनिवकषमासाश्रि
यासर्धमब्धेकत्तीर्णेराघवेंद्रेहृतवितुवस्करवेमंथभाजस्तदासीत् ॥५॥ इ मे स पो हा ज्ये मु त्ता पं मा मः
र्गः ॥ ॥छ॥ ॥श्रीकाशीविश्वेश्वरप्रसन्न॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥
अथखवंगाजगदाक्रमार्हशिरवासमाक्रामितदक्षिणाशं ॥ शेषाजिघृक्षंतमिवत्रिकूटंदिशत्मपश्यंतिदशाननोक्षाः ॥१॥ सहं
भरस्थेवहरिंजगत्यासक्तस्येवत्रीषं रसादितस्य ॥ तस्यापिरत्नाकरमस्यतावत्सहंस्कविश्राम्यभरस्यधूर्यं ॥२॥ क्षमंमहीमंड रामू
लधारणस्यनदीतिरंभोनिधिपूरणस्य ॥ नभःप्रमातुंविरवैरिक्षयांतानिलावरोधस्यनितंबभागैः ॥ ३॥ स्कदूरविक्षिप्तदिशांसु ४२
दूरावगाढनिःशेषरसातलांतं ॥ स्कदूरमुत्क्षिप्तनभःप्रतानमासात्करासन्नफलप्रसूनं ॥४॥ अमुष्करत्नाकरभोगिलोकंप्रवा

हवल्गासरितोधुनीकं ॥ वराहनाथोद्धतनादधौर्धस्थितध्वनाखंडमिवरुद्धवीर्यः ॥ ५॥ सदंभरंभोलिस्कतीक्ष्णकोटिविनोटनाकंपनि
षेदिवांसं ॥ स्करद्विपालानमतिप्रस्कुरंस्कंधाभियंगामस्रणीकृतांगं ॥ ६॥ प्रकाशिताधोभुवनेनहर्वीकरेरवरेणापिनदृष्टमूलं ॥
जगत्त्रयीसंहरणोद्यतेनजनार्दनेनानमृष्टशृंगं ॥ ७॥ नितंबविभ्राम्यदहीद्रविद्रन्मृदूत्सगश्लेषमधोपगूढं ॥ करेर्नदाघद्युतिनोप
पार्श्वेप्राङ्मंदराद्रिंहरिणेवमंथे ॥ ८॥ भोगींद्ररत्नप्रतिघृष्टमूलप्रभाहताधोभुवनांधकारं ॥ उच्चैःशिरोवासंकटनष्टभास्वत्क
रोधकारीकृतदेवमार्गं ॥ ९॥ स्फुरांशुचिंबभ्रमिघर्षनीलशिलातलस्यंदिस्फुरांबुधारं ॥ ज्योत्स्नाजलप्लावनकोद्यमोवो नै
वार्यमस्येहनमृष्टमार्गे ॥ १०॥ शृंगाग्रलीनामृतरश्मिरेषसंक्रांतचित्रक्षितसांद्रपयोदखंडं ॥ शिरःसमालीढमृणालकांडंविच्छि
न्नपंकोक्षितकुंजरंव ॥ ११॥ विदूरशृंगाग्रहरिद्विनालीनिवेदितालस्यसरित्प्रवाहं ॥ समीरणस्कालनमृगांकपृष्ठसंगोछुसत्

पद्मवराजिरम्यं ॥१२॥ पाथोधिपाथः प्रकटाभिलक्ष्यविशंकटोद्यत्प्रतिबिंबजालं ॥ शंबाहतोर्ध्वस्फुटितैकपार्श्वस्थितंनिपत्येवपुरामघोनः॥
॥१३॥ पुनः पुनः शोषफणैर्जगत्यां धुरेवगुर्व्यांप्रतिमूलं ॥ संवर्तवातोहतिनीतलुंगतरांतभिन्नेतरशैलजालं ॥१४॥ स्वांबुदाश्वेषणनिर्दाघरहस्थनिर्विण्णलुलापसंघं ॥ हतेभकुंभच्युतशोणिताक्तशिलाविशुष्कातनभोनिकोचं ॥१५॥ पटूद्कास्फालनशीकराक्तरोद्मसपल्लवमुग्धरागं ॥ हरिध्वनिप्रास्थितकुंजिनैकपदस्थितोत्कर्णमृगीमृगोघं ॥१६॥ प्रणोदितानोकटकेनभास्वत्प्रभातनीलदरिसंभृतानां ॥ अंतस्थितानांपरपार्श्वभागनिषेदिवांसंककुभामिवोच्चैः ॥१६॥ नक्तंनभोरत्नशिरोवनिषण्णमृगप्रलूनार्धशिरोवयद्भं ॥ शृंगाग्रलग्नेंदुसरज्जलार्द्रैभिन्नाधिवासाक्षगवेद्यनाज्ञं ॥१७॥ रसातलासादितमूलमुच्चैरत्यर्कभाः शृंगमलस्यभागं ॥ अर्धास्तविस्तरमपा ४३
मधिश्रयोयधातथैवामरराजमार्गे ॥१८॥ समीरणावर्तपटीरघर्षसमुत्थनिर्हारिविसारिधूमं ॥ पीतांबुभारातिगुरुकृतायकादंबि

नीवीथिविलंबिवेश्मं ॥१९॥ पुरःशशांकाभिस्तदरीषुनिरायताकंपसरित्प्रवाहं ॥ मणिप्रकाशोत्तमसन्निकाशशिलासमासन्नमृगीमृगांकं ॥
॥२०॥ विभिन्नविश्लिष्टपरांबुरत्नावयत्नार्द्रलनिर्धूतकरीद्रकुंभं ॥ विलप्रसुप्तोरगनीरधाराकाराभियद्रत्नमरीचिजालं ॥२१॥ अश्रांत
सामुद्गकणावसेककुनीनिभोकाचितरत्नजालं ॥ नरत्नमुक्ताफलकुंभिकुंभनिषण्णनिर्हादिमृगेंद्रशृंगं ॥२२॥ कल्पद्रुमाक्षोषित
मातरिश्वोत्थूतातिशुभ्रांशुकशोभितानि ॥ बलाहकामृष्टविमुक्तसेकसुकोमलान्याहतलंबनानि ॥२३॥ आरूढपाथोनिधि
वाहिवार्क्षोत्खातावताभितःस्निग्धमहीरुहाणि ॥ प्रस्यूतवाहीनिवहंतमुच्चैस्रोतांसिगाधस्फटिकामृतानि ॥२४॥ घर्माशया
नार्वसुरवानिनीरेर्लोलाद्यफेणातितिगर्भितानि ॥ वातेरितान्यास्तनिसरणांप्रक्षालयंतंसहशृंगवल्यानि ॥२५॥ सद्यस्शृंगप्र
तिषक्तभिंडुंमहौषधिछायहतांशुजालं ॥ नक्तंविलश्येणबलत्कलंकमंसीनिषक्तोदरबद्धहस्तं ॥२६॥ समुद्धृतश्मश्रुविकृंतवं

राहप्रपन्नपंकातिगभीरमूलं ॥संवर्ततीव्रातपशुष्कमत्थिमापूरयंतंसरितांप्रवाहैः॥२७॥अवेहितोत्पत्तिदिशाःबुधोधाःप्रतिध्वनिन्नस्तनिवर्ति तैनान्॥उत्कर्णितारण्यगजानुवहंतंदरीप्रपूर्णान्हरिणेंद्रनादान्॥२८॥अंभोजधूलीधवलंसरस्कमनोज्ञकादंबकदंबनावं॥आ नामिषप्रीतमृगेंद्रशोधःसमीरणीतांबुहवितृणोघं॥२९॥पाथोधिसक्तान्सनभःप्रतानान्स्तोदिताकानुपरिलीढकाष्ठान्॥दरी समूहान्जगतीविभागानिवावहंतंपरितोविभक्तान्॥३०॥समेधमनाधिभृतान्क्रमेणव्यपासवत्सापियःप्रवाहान्॥पुरःप दूर्वामूलमधून्नवहंतंशिखा स्यन्दलप्रतानान्॥३१॥मणिक्षिपाधौतमनंतपीनफणावलद्वर्तनधूयमानं॥सरःप्रफुल्लोत्पल मत्तं लतावलग्नार्यमनोभिषंकं॥३२॥मातंगमृङ्गानतमालजालंमृगेंद्रलग्नोछ्वसितराजताग्रं॥व्युत्लापभृंगा लकूलंय थार्हसंप्रस्कृतवन्यरोषं॥३३॥मृगेंद्रपादाहतिभिन्नकुंभिकुंभप्रकीर्णामलमौक्तिकाक्तं॥अरण्यदीर्घानिलकान्हिलीकाह्वि

DR BHAU DAJI MEMORIAL

पालिनिधूतसरितृणौघ॥३४॥नितंबभागावलदर्कयानंतलग्नवन्यापनिलीनतारं॥निषण्णमासन्नगतस्यचापिहितीयलोकस्य वनं गशृंगं॥३५॥वहंतमालूननितंबभागानंवाप्रभूतेंद्रुमयूथवज्रालान्॥गवेषितश्रांतखगेंद्रशृंगानर्धाशविछिन्नपतंगभासः॥३६॥सगो नाभीष्टरतोत्सवाद्यंरलप्रसारंरचितंववार्धेः॥पद्मोदरद्वयाममधूच्छलत्कंस्वजुष्टायन्मदिरासुगंधिं॥३७॥सगर्वरक्षःपतिदत्तमो हंविभीतकःस्यामपयःवृषत्कं॥कैलाशशोचिःकलधौतकांतंविषद्रुमद्योतकृशाकृतांते॥३८॥प्रचंडतापाहततालगंधप्रमुग्धविस्मा रकुरंगयूथं॥संस्थानपाथोधिपदूर्विंदुस्वाद्यावलीढोपलसोनिभोघं॥३९॥तारंगतंतारविशालशृंगेभिन्नेवकुंभद्युतरक्तमुक्तं॥ धैर्यव्यतिक्रांतवभुक्षयांतमंभोधिसक्रांतशरार्जुशोषं॥४०॥मनिप्रहर्म्यासितदीर्घभासंकोवेरभृत्यालयकासिताशं॥सरःश रण्याद्वहच्यवाहंस्मराहवश्रांतस्करवावगाहं॥४१॥प्रियौषधीवेष्टनदंदशूकपराकृतासंगपटीरवृक्षं॥विघूर्णमानोरगरत्न

DR BHAU DAJI MEMORIAL

निर्वर्त्तपीठदुर्मेद्यायमानशीतिवृत्तिं ॥४२॥ सितीकृतित्वंस्फटिकप्रभाभिः सेव्यायमानामरसुंदरीकं ॥ संवर्तनीरानवधौतसर्वेन

४५ रेंदु

श्रीगणेशायनमः मधुमथनंनमत मधुमथनमित्यत्रकर्तरिक्युट् तेनतथाविधदुष्टदमनस्यास्यनमस्कारेकेवाविघ्नवराकाइतिध्वनितं॥
कीदृशं आवर्धितुंगं अत्रविरोधोऽजन्यस्यान्यकर्तृकवर्धितत्वाभावेनपरिहृत्यते तथाचविरोधाभासोऽलंकारः एवमन्यत्रापि
विशेषणे पुनःकीदृशं अपसारितविस्तृतं अनवनतगभीरं तथाचतुंगत्वविशेषणत्रयेणोर्ध्वमध्याधः सकलरेखाव्यापत्त्यैकमुक्तम्॥
पुनःकीदृशं अप्रलघुकश्चासौपरिस्थूलश्चअप्रं श्लक्ष्णंकृशं तथाच स्थूलाकाशादिसूक्ष्मपरमाण्वादिसत्तारूपमित्यर्थः पुनःकीदृशं
अज्ञातःपरमार्थसत्वं यस्य तथाच इंद्रियवर्गसत्तारूपत्वेनाप्रत्यक्षपरमार्थमपिऐंद्रियकघटपटादिसत्तारूपत्वेनप्रकटंप्रत्यक्षमित्य
र्थः समुद्रपक्षे मधुवारुणी कंमथनंयस्यतं नमत मध्यमपदलोपीसमासः कीदृशं हतंच तद्ऋद्धिवृत्तिशालि यत्कंजलंतेननं

गं पुनःकीदृशं अपोऽशानीत्य यानलः सएवारिस्तेनाऽविस्तृतं पुनःकीदृशं अनो दृश्येकोनिषेधः नचगभीरं किंतु
- जयतिजगतिरामोभक्तरत्नेष्टकामोरघुकुलसुलसामोन्मत्तलंकेशवामः नरपतिमतिमोषोद्विग्दलज्ज्यानिघोषोजनकज
- निततोषोजामदग्न्यातिरोषः १ जयतिजगतित्राणीनादवर्णाब्धिदेहाकविसुरवकमलेभ्योयास्यान्त्यंदयंती अमृतमपिपि
बंतस्तांस्ततोयांतुतोषंभुवनभुवनदीपारब्धरूपावसंतः २ णमहअवहिअतुंगंअवसारिअविअंअणोणअगहिरम्॥
- अप्पलहुअपरिसरहंअणाअपरमत्थपाअंडंमकुमहणं ३ ॥ ॥ ॥

गभीरमेव निषेधद्वयस्यात्रलक्षनार्थगमकत्वात् पुनःकी० लग्नंदनुजेंद्रस्यराधिरंयत्र कस्मिन्निवसतिस्तनांशुके गलितदवसतिस्त

यतएवअप्रलघुंमहांतं अतएवापरिश्लक्ष्णमकृशं पुनः कीदृशं अनाके मर्त्यएव परमास्त्रेणरामस्याग्नेयशरेणप्रकटंप्रत्यक्षी
नेतुपक्षेतु मधुजलंमध्नात्यवशाभातीतिनं नमन कीदृशं अवर्धितनुंगं अखंडितोच्चं चौरादिकस्यवर्धधातोः खंडनार्थत्वात् पुनः
कीदृशं अवशेऽरिर्यस्यएतादृशेऽकरोविष्णुरुरोरामस्तेनविस्तृतंरचितं पुनःकीदृशं अनोनिषेधद्वयवाचकत्वेनमस्तकनगग
भीरं अनोदृश्येकोनिषेधस्तेनचकाकुरितिवा पुनःकीदृशं अप्रलघुंकेजलेपरिश्लक्ष्णंकृशं सूत्रायमाणत्वात् पुनःकीदृशं अ
ज्ञातंपरंपरंरिग्वर्तियस्मादेतादृशंयन्मस्तकंतेनप्रकटंदूरादेवदृश्यमिति १ दृणुरंदरुहिरलग्गेजस्मफुरंतेणहप्पहावि
च्छुट्टे ॥ गुप्पंतीविवलाआगलिङ्घयणंसुरमहासुरलच्छी २ महासुरस्यहिरण्यकशिपोर्लक्ष्मीः व्याकुलासतीविपला

यिता विकटनखदर्शनजन्यभयादितिभावः कस्मिन्नतियस्यनरसिंहस्य प्रभाग्रिलर्दोसमूहोयत्र तथाभूतेनखे स्फुरत्युरोविदार
णसमये प्रकाशमानेसति कथंभूते नखे उभयत्रप्राकृतत्वात्सुर्व लग्नंरक्तुजेंद्रस्यराधिरंयत्र कस्मिन्नियसति स्तनांशुंद्ध
गलितद्रवसंतिलस्यारक्तवस्त्रतेनोल्लेखाकृताअन्यापिस्त्रीस्तनवसनविपर्यासेपलायनइतिध्वनिः २ ॥ ॥पीणत्तण
दुग्गेझंजजस्सभुआअंतणीढुपरिग्गहिअं ॥ रिठ्ठस्सविसमयलिअंकंठंदुक्खेषाजीविअंवोलीणं ३॥ ॥
यस्यश्रीकृष्णस्यभुजायंत्राभ्यांनिष्ठुरंयथास्यादेवंपरिगृहीतं अरिष्टस्यकंषंकर्मजीवितं कर्तव्यतिक्रांतं कीदृशंकंठं॥ पीनत्वेनदु
र्ग्रोयात्सं अतएवविषमंयत्कीकृतं वलितंमोदितमितियावत् अजजीवितस्यदुरवव्यतिक्रमणेविषमवलनंहेतुः तस्यचनिष्ठुर

परिग्रहणंतस्यचदुर्ग्राह्यत्वमितिन्युत्तरोत्तर पूर्वपूर्वस्यहेतुत्वमहेतुपरंपरालंकारः ३॥ ॥ओगाहिअमहिचेट्ठोजेणपरू
ढगुणमूलरूक्खथामो॥उम्मूलंतेणदुमंपारोहोव्वखुडिओमहेंदस्सजसो ४॥ ॥येनश्रीकृष्णेनद्रुमं
पारिजातं उन्मूलयताप्ररोहइवमहेंद्रस्ययशः खंडितंप्ररोहेणसहयशः खंडितमितिसहोपमा कथंभूतंयशः अवगाहितंमहीवेष्टंयेनत
त्तथाप्ररोहश्चतथाभूमिनिष्ठत्वात् विभक्तविपरिणामंसर्वत्र पुनःकीदृशं प्ररूढायेगुणादानादयस्तएवमूलंतेनलब्धंस्थामस्थैर्ययेन
तत् प्ररोहश्चकीदृशः प्ररूढायेगुणास्तंतवस्तएवयन्मूलंतत्प्रलब्धंस्थामस्तैर्ययेनसतथा ४॥ ॥सहअजस्सपुरओ
कंठुल्लाआघडंतणअणग्गिसिहं॥फुरइफुरिअट्टहासंउत्थपलित्तनिनिरंवदिसाअक्कं ५॥ ॥ ३

अथशिवंस्तौति तंशिवंनमत· यतंकंयस्यकण्ठायायाघटमानासबलथमानानयनाग्निशिखा यत्रतथाभूतंरिक्वक्कंस्फुरितैः अट्टहा
सोयत्र - - - तत्कांतिप्रसरणात् अतएवस्फुटरवं उल्लेखतेकिमिव उर्ध्वंप्रदीप्तंतिमिरमिव अट्टहासस्यकंठोल्लायासंबंधेनशब
लतयाधूमेन - - - पीनशब्देननयसाम्यंगम्यते ५॥ ॥देवः जस्सससविडिमंवलिउंमहइपुलआइअत्थण
अलसं॥पेम्मसहावविमुहिअंवीओवासगमणूसुअंवामत्थं ६॥ ॥मरीधरस्य वामार्थंयेपतेन - - -
- - दिनिभावः अतएववलितुं महति कथंभूतंभूयोत्पन्नेनपुलकेनादितः स्तनकलशंगाय - - - विकृतंसद्वीडंप्रेक्षकानांमा
यंते पुलकोद्गमादृष्टिगोचरोभवतितिद्वितीयावकाशंरक्षिणार्धंप्रतिगमनं उत्सुकमुत्कंठितंलज्जायास्त्रीणांस्थानात्स्थानांतरगमनं

[illegible] पुनः [illegible]

[illegible] तत्कृतिरितितात्पर्यं वस्तुतस्तु भर्तुर्नेत्रनलकान्तकान्तप्रेमपरिपाकातिशयेन [illegible]

कारमत्यन्तसलंबामार्थं दक्षिणार्धमाकिंगितुमुत्कंठितुंनिज्जयानिवर्तमानसंदूषनपुरः पश्चात्संचारणमित्यर्थः

कृतंप्रेमस्वभावेनप्रियानुरागेणगंतुकंलज्जयाकिंकर्तव्यतायाविमुषितं अतएवोत्कंवलितुंआकांक्षतिननुतत्वतर्

वित्तं ६ ॥ ॥ अस्सविलग्गं हंफुडपरिसट्टारिसाअडपडिक्खलिआ ॥ जोएहाकल्लोलाविभम

सिधवलासुरअणीसुहसिअलेआ ७ ॥ ॥ शिवाट्टहासंवर्णयति यस्यशंभोः हसितस्यलेशाः खंडाः नभो

विगलंति केशव शशिधवलासुरतनीषुज्योत्स्नाकल्लोलव कथंभूताहसितखंडाः स्फुटप्रतिशब्दाः प्रतिखोयेषांते दिशातटत्र

तिस्खलिताः अन्येपिकल्लोलाः पर्वतादिषुस्खलिताः संतऊर्ध्वदिशंव्याप्नुवंति प्रतिशब्दहेतवश्चभवंति एतेनहसितस्य

व्यापकत्वमुक्तं ७ ॥ ॥ नुणट्टारंभरवुहिपाजस्सभउभंतमलपहअजकरआ ॥ होंतिसलिलुत्थुमा

इअधूमाअंतवडवामुहामअरहरा ॥ ८ ॥ ॥ यस्यनृत्तारंभेक्षुभितामकरगृहाः ईदृशाभवंति कीदृशाः भयेन

उद्भ्रांताः येमत्स्यास्तेः प्रहृतः जलस्यरयोवोगोयेषु ते तथाभूतंतः इतिपाठेजलाहराइतिपाठः तथाच उत्पतनाजलधारा इ

त्यर्थः पुनः कीदृशाः सलिलेनोद्धापितुंनिर्वाणीकर्तुमारब्धमतएवधूमायमानंधूममुद्गमद्वडवामुखंवडवानलोयेषुते ॥ ८ ॥

युक्तं यद्वा भयेनस्त्रीणांस्वामिपरिरंभणंस्वभावः पुनः कीदृशं प्रेमस्वभावेनविमुषितंकिंकर्तव्यताविमूढंतत्रगमनेलज्जाअधि
गमनेनयमितिगमनेच्छामात्रंनतुकृतिरितितात्पर्यं वस्तुतस्तु भर्तुर्नृत्तावसक्तकालीनकटाक्षभुजप्रक्षेपादिभिरुत्सन्नसात्त्विकवि
कारमतएवसललंवामार्थं दक्षिणार्धमाक्षिंगितुमुत्कंठितुंनिज्जायानिवर्तमानंसट्टेपतेपुरः पश्चात्संचारशीलमित्यर्थः--
--कृतंप्रेमस्वभावेनप्रियानुरागेणगंतुंकलज्जयाकिंकर्तव्यतयाविमुषितं अतएवोत्कंवलितुंआकांक्षतिननुतत्वतर्
तित्वं ६ ॥ ॥ जस्सविलग्गं हंफुडपडिसद्दारिसाअडपडिक्खलिआ ॥ जोएहाकल्लोलाविभ्रम
सिधवलासुरअणीसुहसिअळेआ ७ ॥ ॥ शिवाट्टहासंवर्णयति यस्यशंभोः हसितस्यळेडाः खंडाः नभो

विगलंति केइव शशिधवलासुरतनीषुज्योत्स्नाकल्लोलाइव कथंभूताहसितखंड्याः स्फुरत्प्रतिशब्दाः प्रतिरोषांतं दिशानटत्र
तिस्खलिताः अन्येपिकल्लोलाः पर्वतादिषुस्खलिताः संतऊर्ध्वदिशाभ्यव्याप्नुवंति प्रतिशब्दहेतवश्चभवंति एतेनहसितस्य
व्यापकत्वमुक्तं ७ ॥ ॥ नुणट्टारंभरवुहिपाजस्सभउब्भंतमलपहअजळरआ ॥ होंतिसलिलुत्थुमा
इअधूमाअंतयडवामुहामअरहरा ॥ ८ ॥ ॥ यस्यनृत्तारंभेक्षुभितामकरगृहाः ईदृशाभवंति कीदृशाः भयेन
उद्भ्रांताः येमत्स्यास्तेः ग्रहनः जलस्थरयोयोगेयेषु ते तथांबुवंतः इतिपाठेजलाद्धरादितिपाठः तथाच ह्रस्वनाजलधाराइ
त्यर्थः पुनः कीदृशाः सलिलेनोष्णापितुंनिर्वाणीकर्तुमारब्धमतएवधूमायमानंधूममुद्गमद्वडवामुखंवडवानलोयेषुते ॥ ८ ॥

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June 2017

अहिणवराआरद्धाचुक्कक्खलिएसुविहडिअपरिट्ठविआ ॥ मेत्तिब्बपमुहरसिआणिव्वोढुं होइदुक्करंकव्वकहा ९ ॥ ॥अथकाव्यस्यदुष्करत्वमाह काव्यकथानिर्वोढुं निर्वाहयितुंदुष्करंभवति अर्थात्कवयितुः केवमेत्रीव रयमपितथा कीदृशीकथा अभिनवेनराज्ञाप्रवरसेनेनआरब्धाकालिदासइरेखाशयः पुनः कीः च्युतस्खलितेषुअनवधानेन परिक्षापितापरिस्कारिता पुनः कीः प्रमुखानांरसिका कीदृशीमेत्रीव अभिनवेनरागेणानुरागेणारब्धा च्युतोऽनवहितोयोजनस्तस्यस्खलितेषु अपराधेषुविघटितापुनरपराधमार्जनेनपरिस्कापिताप्रमुखरसिका च चुक्कशब्दः प्रमादेदेशीतिकेचित् ९॥ ॥परिवद्दुरविस्सराणंसंभाविज्जइजसोविढप्पंतिगुणा ॥

सुबइसुउरिसचरिअंकित्तंजेणणहरंहिकब्बालावा १० ॥ ॥काव्याकापाः येन नहरंति अर्थान्मनः नक्तिं अपितुनकिमपीत्यर्थः तदाह रिवर्ण्यतेविशिष्टज्ञानंसंभाव्यतेयशः अर्जनेगुणाः श्रूयतेसुपुरुषस्यरामादेश्चरितं १० इतिसेतुकाव्यस्यप्रथमोच्छ्वासस्येतेश्लोकाः ॥ ॥